

СРПСКИ НАРОД

МОЛИТВА ЗА СЛОГУ СРПСКОГ НАРОДА

»Помоз, Боже, да се Срби сложе!» узвикнуо је са болом и са вером претседник Српске владе генерал Милан Недић у своме говору поводом трогодишњице 27 марта, када су неслога и раздор почели да разједињују српски народ и да га воде самоистребењу. То је био крик рањене Мајке Србије, чије се срце у болу грчи, гледајући како се њена деца, српска деца, узајамно тамане, као да Срба има одвише на свету и као да свака српска глава није највећа драгоценост.

То је била молитва коју Отац Србије управља Свештством на небесима да поврати слогу међу завађену браћу, коју је туђинска пропаганда подигла једне против других. То је била и заповест српскоме народу да оствари материјално и духовно јединство без кога му нема спаса у борби противу »енглеско-црвене аждаје», која прети смрћу српском народу и целој Европи.

То је најзад право »Српско вјерују» које сваки прави и добар Србин мора у данашњим приликама да исповеда и проповеда, јер у њему лежи спас а у отступању од њега пропаст. И на крају генерал Недић рекао је речи које су највећа истина данашњице и на које треба да мислимо и дању и ноћу, при сваком нашем поступку:

»Ако продужимо овако раз-

једињени и разривени, сигурно ћемо пропасти; ако се сложимо, спашћемо себе, јер су Бог и правда са нама».

Живети само за српски народ и за његову будућност, немајући друге вере осим вере у Бога и у српски народ, генерал Недић осетио је свим бићем својим ову неосушну потребу данашњице, потребу за слогом и јединством, која је преча и важнија и од самога хлеба, ако хоћемо да живимо и да будемо што смо били. Зато је он у своме последњем говору извршио једну дубоку и обухватну анализу узрока наше априлске катастрофе и свију недаћа, које су зетим снашле српски народ за ове три године.

Показао је колико су Срби били жртва туђих интереса и рачуна, колико и данас налазе се у смртној опасности, ако не направе јединствени српски фронт непробојан за наредбе и жеље Лондона и Москве, који у овом судбоносном часу хоће да се послуже српским народом за остварење својих себичних циљева и по циљу његовог уништења и нестанка.

У своме говору он је изнео такође злочин и издајство оне клике безумника и похлепника за влашћу, који ради славе и ради злата уведоше српски народ у рат противу Немачког Рајха, у коме је он морао да подлегне. Исто тако он је у име српског народа, правећи биланс наших несрећа и наших жртава, подигао тешку оптужбу противу Енглеске због које, како он каже,

»српски народ страда, проређује се, гине, стално је у животној опасности, стално лебди између живота и смрти».

Непобитним чињеницама из развоја догађаја у току ове три го-

дине он је доказао колико је перфидна енглеска политика, колико је она бездушна и немилосрдна кад се тиче српскога народа, кога је готова да жртвује до последњег човека ради својих империјалних циљева. Показао је колика је била штетна и колико нас је скупо коштала кад је радила за себе, као и колико штете наноси српском народу када у спрези са црвеном Москвом повлашћује

злогласнога Јосипа Броза, званог »Тито», који жели пропаст и смрт српскога народа. У жељи да избегне проливање своје »плаве аристократске» крви, како са болом констатује генерал Недић, претставник једнога малог сељачкога народа, према чијој судбини је равнодушна моћна Енглеска, она је необично попустљива према захтевима Москве и даје своју моћну патронажу јед-

ном обичном зликовцу, који скрнави све српске светиње и који ради свима силама да большевизира српски простор, па макар да и ниједног Србина не буде било више у њему.

Генерал Недић је, како он сам каже, говорио онако »створено и истинито» да би још једном после толиког понављања и убеђивања показао српском народу стварност онакву каква је, а не

како је претстављају заведени и плаћени агенти заклетих непријатеља српскога народа. Зато је његов крик толико продоран, тако пун бола и наде, када се у овом дванаестом часу обраћа српском народу позивајући га, преклињући га да се сложи и уједини па да заједничким снагама сатре свога црвенога непријатеља на жалост дин-душмана српскога народа. Имајући такву велику одговорност, као ниједан вођа српског народа у прошлости, налазећи се на таквом положају Провиђењем одређеном, он боље види положај српскога народа него многи други. Зато је схватио као своју свету дужност да упути речи слоге и јединства свима Србима» ма где се налазили и ма како мислили о току и исходу рата. Он све без разлике позива да само мисле »својим мозгом» и да иду за »народним интересима», не слушајући никога и не поводећи се ни за ким.

Он сматра да је крваво и мучно трогодишње искуство довољно школа била за цео српски народ, да извуче науку и поуку да »Од Енглеске и осталих немамо шта очекивати до несреће и преваре», да је Краљ »енглески заробљеник» и да се сами морамо спасавати и тражити свој пут спасења. Због свега тога, због опасности која поново прети опстанку српског народа он га поново упозорава да би сваки погрешан корак могао смрт да донесе.

И зато свом снагом свога духа и свога срца у претешкој бризи за судбину српског народа он му упућује начела, начела српског опстанка и српске будућности, законе одржана српске нације, који га могу једино спасти.

За све Србе они треба да буду императиви, којима ће се у будуће они безусловно покоравати јер од тога зависи њихов опстанак и будућност Србије. Они треба да их носе дубоко урезане у својим душама и својим срцима, у своме уму и духу и да се никада ни у каквој прилици не греше више о њих, јер свако ново огрешење о ова основна начела и законе српскога живота повлаче тешке последице, које могу бити и смртносне. Сви Срби, следејући примеру генерала Недића, треба да схвате судбоносни значај овога часа за бити или не бити српског народа и да свесно принесу на жртву на олтар Србије све лично и партиско, све личне интересе и амбиције и да се искључиво и једино посвете служењу српских интереса у обновљеној слози и јединству целога народа. Нека сви Срби, велики и мали, од утицаја и без утицаја покажу исту вољу за жртвовањем свега личног као и генерал Недић, који зна само за једно да српски народ треба и мора да живи, па ће се јединство и слога српског народа без тешкоћа остварити и обезбедиће живот и бољу будућност српског народа.

М. М.

НАЧЕЛА СРПСКОГ СПАСА

У свом говору поводом трогодишњице 27 марта претседник Српске владе, генерал Недић поставио је следећа начела српског спаса у слози свију Срба:

Сачувати што више српских глава; не лити српску драгоцену крв узалуд; Свој Српству матица је Мајка Србија;

Највећи непријатељ Српства је комунизам. Њега треба требити из српске народне њиве, без милости до краја.

Највећи је душман српскога народа онај који дели Србе на ма какве фракције, партије или фронтове. Сви Срби морају бити у једној јединственој фаланзи, окупљени у свесрпској легији.

Сви Срби сложно, братски на окуп, да се спасавамо сами

За све Србе насушна је потреба да свуда чувају ред, мир и орд. Сваки дан проведен у миру ојачава Српство и чува га за будућност.

Остати миран до краја рата, уједињен српски народ не може ништа изненадити ни у грађански рат увући. Ово је најбитније.

Свуда организовати српске оружане јединице противу комуниста уз помоћ немачку и са њима лојално сарађивати свуда. Веру српску православу и праведовску чувати и штитити као највећу српску драгоценост.

Ја сам сигуран, драга браћо и сестре, да ћете ме разумети. Трогодишње искуство нас је много чему научило. Уверен сам да више нико неће српски народ ни залудити ни преварити. Имајте на уму, сада долази највећа борба и највеће искушење; енглеска победа у Европи била би ствари большевичка победа. Большевизам куца на врата европска. Европска брани Немачка. Капитулација Бадолџе Италије показала је каквим страшним борбеним снагама располаже Немачка. Многи ће се тешко преварити »ако хоће неко решење», јер би то решење имало да проспе море енглеске и американке крви, а то неће ни Енглези ни Американци. Јер ко би држао колоније? Ко би владао половином света? Ко збирао богатство земаљске кугле? Отуда су они готови да испуне све захтеве Стаљинове само да и даље тече крв туђих војника и народа, а не њихова. Посао је посао — вели они.

ДРАГА БРАЋО И СЕСТРЕ

Из овог историског места, из белог града Београда, бастиона унесређеног Српства, на домаку плаве Авале, тог вековног споменика српског јунаштва и мучеништва, у име нашег опстанка поручујем вам:

Господ Бог хоће да ми сами будемо ковачи своје судбине. Дошао је тренутак да се оствари и духовно и материјално јединство српског народа. Оно мора да буде српско вјерују свију нас, да једнако мислимо и радимо и не доживимо више 27 март 1941 године.

Један је непријатељ пред нама; енглеско-црвена аждаја — Тито и сви они који се иза њега крију и Србе требе. Заборавимо све заблуде и лутања. Удримо сложно противу њих сви Срби ма где били и српским се крстом крстили. Нема двојбе, бирајмо: Спас или пропаст. Ако продужимо овако разједињени и разривени, сигурно ћемо пропасти; ако се сложимо, спашћемо се, јер су Бог и правда са нама.

Помоз, Боже, да се Срби сложе!
Живео српски народ!

ТРИ ИСТИНЕ О СРБИЈИ

Философија нас учи да има истину које су непосредно извесне, које не потребују доказа.

Такве су истине, например тзв. математичке аксиоме, например аксиома да две количине које су једнаке трећој морају бити једнаке и међу собом. То није потребно доказивати.

Таква је истина да наш тзв. субјективни свет, наше ја постоји. Декарт је рекао: „Ја могу у све сумњати, само не могу сумњати у то да сумњам, тојест да мислим“. Отуда Декартова формула: мислим, дакле постојим.

Таква је истина да онај који може веће, може и мање. То није потребно доказивати.

Једна од таквих истина које су непосредно извесне јесте и истина да Србија постоји.

Као што сам у једном ранијем напису констатовао, Србија постоји, њен организам функционише, то је несумњива чињеница.

Околност да се Србија налази под окупацијом не мења суштину ствари. Окупацијом је само промењен правни положај Србије (са седишта међународног права), а њена егзистенција у социолошком смислу, њена егзистенција као природног организма, остала је нетакнута.

Свака држава, свака нација оличена је у влади. Србија је оличена у влади која постоји у Београду. Само ова влада представља Србију, само ова влада представља српски народ. Влада у Каиру то је једна Египетска влада. Титова влада нема уопште ништа заједничког са Србима.

Друга је истина о Србији да се Србија налази у сталном прогресу. Србија је у понеком погледу, наиме на привредној и просветном пољу, за ове три године напредовала више него пре тога за тридесет година. То се има приписати тој околности што се сада ради са више плана и са више савесности у извођењу.

Прогрес то је један закон социологије који нам даје утехе. За све недостатке садашњости ми се можемо утешити на тај начин што се можемо надаати да ће, по закону прогреса, доћи једно боље, савршеније стање. Идеја прогреса то је једна од највећих идеја до којих је дошло културно човечанство, религија прогреса то је најпозитивнија религија, једна религија која је научно заснована.

Србија треба да настави нашољу прогреса. Био би злочин према Србији, био би злочин према српском народу тај процес прекинути. *Sempre avanti!*, као што кажу Италијани, увек напред!

Трећа је истина о Србији да је национална солидарност данас у нас већа него што је икад била у историји обновљене Србије.

Раније је Србија била подељена на партијске таборе, који су били непријатељски један према другоме. Партија се претпостављала отаџбини. Сада тога нема, сада је отаџбина све, и то је један велики успех у смислу солидарности.

Принцип солидарности то је камен-темељ етике. По учењу савремене социологије, солидарност је суштина морала и суштина права. Од уже заједнице ка широј: национална солидарност проширује се у међународну солидарност, али то је тема која излази из оквира овога чланка.

Националну солидарност учинити апсолутном, то мора бити идеал Срба. Тај идеал ће се постићи усавршавањем појединаца и усавршавањем друштвених установа. То двоје, — лично усавршавање и усавршавање друштва, — мора бити паралелно.

КРСТА ЦИЦВАРИЋ

У ДОБРОМ ЧАСУ

Верујемо дубоко у виталност нашег народа и зато нас не брину ратна померања, која могу бити и епизодног карактера. Истина, да смо много грешили, још више лутали а највише страдали, али нисмо изгубили никад наду у коначно спасење. После југословенског хаоса у коме смо се изгубили, решетања морала су бити тешка и болна. То је била историска неминовност једне моралне посусталости и физичке заморености. У времену од девет година водити три тешка рата и једну озбиљну побуну, много би било и за један многобројнији и богатији народ, него што је случај са нашим народом.

Срби су млад, стогодишњи народ. Па ипак оно што су они учинили у једном једином веку изазива дивљење и поштовање. Под најтежим условима Срби су пет векова робовали. У том робовању није било могућности да се Српци школују, национално васпитају, материјално оснаже, па ипак нашло се пута и начина да се српски дух одржи. Српски селачки народ из тог периода прокрчио је пут својој слободи и стао на своје сопствене ноге. Од тада као кртица или мрав у мравњаку он напреже све своје силе и ради, неуморно на свом подизању и васпитању. Његови најинтелигентнији синови гину у ратовима за ослобођење и тиме се усперава ход културног подизања нације.

Па и сада, после сто година има огроман број савременика који води порекло непосредно из народа, са села. Варошко становништво, сем староседелца у малом броју, тек је у трећем колену одвојено од свог изворног дела, села. То је срећа по српски народ јер код њега нема дегенерисања у оном броју и облику, како се то дешава код осталих старих културних народа. Србија је дала великих државника, политичара и војсковођа, као и много научника непосредно из села. За сваки други старији народ, та појава би била утешна, јер би служила обнављању народа. Код нас, она је била један сувишак за прогрес, који се одвијао потпуно нормално, својим природним током.

Кад све то знамо и кад је све то истина, онда човеку заиста морало да буде чудно, зашто је тај и такав народ дозволио да у оваку ситуацију дође и тако много пропати? На то исправно питање, ми одговарамо једном једином речју: пометеношћу. И то је тачно. Српски народ се помео. Улазћи 1918 године у једну народну заједницу за коју није био довољно припремљен, он не само што се у њој помео, него се готово и изгубио. Тим путем још га није водила његова исконска национална мисао, коју је сто година следио и за коју је био добро припремљен. Та нова комбинација му је натурена силом прилика и она му је прекинула последњу нит његовог историског пута.

Тако на пример, комунистичка зараза не би га се ни такла, да је он остао самосталан и јединствен. Тако што није било могуће у патријархалној и конзервативној средини српског народа. Почетци таквог рада у Крагујевцу са Пером Ђодоровићем, Николом Пашићем и Светозаром Марковићем, била је обична детињарија пролазног карактера само из тог разлога, што су ти људи били право Срби, па после све остало. Тако исто пропали су и сви доцнији покушаји при прелазу социјалистичког схватања на чист комунистички терен. Скерлић, Туцовић, Душан Поповић, Драгиша Лапчевић и многи други, оставили су за собом лепу успомену, као добри Срби.

Са уласком Срба у југословенску заједницу, Срби су потпали под један њима страни утицај из средине људи чија национална свест никад није била јасна, ни-

кад чисте као у нас. Уморени дугим ратовањем, они су психички попустили и у место да воде, дозволили су другима, да буду од њих вођени. То је било од велике штете по њихово национално осећање, јер почели су појам националног осећања замењивати са појмом интернационалне солидарности. Том слабљењу националне свести много је допринело и укидање српског државног грба, измена народне химне, замена славних српских застава из рата са новим југословенским и другим сличним променама.

Српска средина постала је тежак болесник. Отуда видимо абнормалне појаве, где се развија комсалонизам у високим друштвеним круговима, младеж усваја комунистичке доктрине слободне љубави и пасионирано се приноси на жртву комунистичком разврату, вера се гази ногама а родитељи називају животињским сластољубцима. На врхове управе земље долазе морални слабији, док страна пропаганда узима великог маха и има утицај на судбоносне одлуке које се тичу опстанка земље. У таквом хаосу држава доживљаје свој слом, народна одбрана расуло, а друштво пада у духовну немоћ. Сви инструменти једне организоване целине, откажују послушност,

трулеж узима маха и распад је потпун...

У задњем часу, кад је изгледало да је све што се српски зове пропало, јавља се успевани геније српског народа и новом снагом креће напред, старим исконским и светосавским путевима. Силуета Нове Србије назире се у магли српских нада и загрева поново охлађена српска срца пунехи их топлином и истрајношћу у напорима за нов живот. Србија пре свега и нада све, кличе се са висине и налази одјека у новим борцима који се јављају са свих страна. Снажне мишице синова српског народа грабе оружје и више оружане храброшћу и срчаносћу, мање техничким средствима хитају да сложе комунистичку аждају која им погази и оскрнави сватиње које Србина Србином чине.

Од тог момента Србија је спасена. На све стране води се борба неумољива и одлучна. То нови немари изграђују будућност своје драге отаџбине, толико пута разпињане за рачун туђих интереса. Несумњиво да и друга страна чини све да ослаби напоре јуначке деце српског народа, али они у томе не само да не успевају, него неће никад ни успети. Пробуђена је народна свест

и она криш и лони препреке лекоћом која улива страх непријатељу. Ако у том светом послу има још неког колебања, устручавања и сумње, потстицање са стране, ускоро ће свега нестати и српски народ наћи ће се у овој борби јединствен и слојан.

И ево сада, где наступа тај одлучни час, кад Србија тражи апсолутну слободу своје деце у борби противу некрста, у борби противу свога и интернационалног шљама. Ко сме још да се оглуши о позив за ту свету борбу од нас? Ко сме да остане по страни кад пуцају кости мајке Србије? Зар Србину има ко ближи и дражи од рођеног брата! Тамо далеко у неславној прошлости остао је рђав пут, на који се не сме ни један ко српски осећа, вратити. Спас и слобода српског народа иду другим већ утаначеним путем, кога су трасирали нови немари Србије и обележили га драгоценом крвљу најбоље наше деце.

На тај пут, Срби браћо, похитајмо сви, јер то је наш прави српски пут. Други не постоји, други не тражимо јер нас пали посматрају из вечности и тешко нама, ако их изневеримо...

Стари ратник

НАЗАДОВАЊЕ ЧЕРЧИЛА

У току последње недеље било је три значајна ратна догађаја. То су: напредовање Совјета, напредовање Јапанаца и назадовање Черчила.

Напредовање Совјета и даље остаје операција у којој се види не само велика енергија бољшевичке војске, већ и огромна енергија немачких трупа, које се бране са огромном отпорношћу тамо где то захтева немачко ратно вођство, а које се повлаче тамо где им се такав захтев не поставља.

Совјетска војска је дошла до Дњепра на граници између Буковине и Бесарабије. Совјетска војска је допрла до Прута. Совјетску војску маме Карпати. Али објективни посматрач добија утисак да Немци намерно олакшавају Совјетима напредовање према том мајцу. Олакшавају зато што сваки корак Совјета у напредовању повећава могућност немачких контраоперација у бокове и позадину те ударне совјетске армијске групе.

Цела ова битка изгледа тако да Совјети у својим напредовањима иду на руку немачком ратном вођству, које потпуно хладнокрвно очекује тренутак за почетак једне велике стратегијске контраакције, која ће, можда, одлучити борбу на Истоку.

Ако се ствар не посматра са гледишта нервозних људи, већ са гледишта војника, који умеју да процене ју суштину, а не површину битке, онда се ситуација на Источном фронту може карактерисати као веома повољна за претстојећу велику немачку противакцију.

О другом ратном догађају протекле недеље, о јапанском напредовању, треба казати да је то војни догађај, који има огромног политичког значаја. Није ствар у томе, што су јапански и национално-индуски одреди продрли у правцу Манипура (Им фала), већ је у томе што је започета борба за слободу Индије на територији Индије.

Енглези признају да су морали да се повуку, да су њихове трупе отсечене од своје позадине. Енглези су веома забринуте због судбине железнице која служи за довоз ратног материјала намењеног Чаинг Кај Шеку (од последње железничке станице ратни материјал се пребацива преко Хималаја помоћу авиона). Већ сада је та железница поверена америчким трупама, јер изгледа да Енглези се сматрају

да су индуски пукови довољно поуздани. Ово је један добар знак који у низу других даје основу за оптимистичне претпоставке о даљем развоју борбе за ослобођење Индије. Ова борба у најосетљивијем делу Бри-

Нове жртве англо-америчког ваздушног терора

Ниш, мученички Ниш, поново је жртва ваздушних англо-америчких терориста. Нове невинне жртве својом проливеном крвљу дижу опуну противу бездушности Лондона и Вашингтона, који свима сретствима хоће да истребе српски народ ради постигнућа својих циљева. Бомбе које су англо-амерички гангстери поново бацили на Ниш нови су доказ пакленог сморова, које Англо-Американци гаје према српском народу.

Није довољно што помажу бандита Тита који са својим србождерским бандама ради на уништењу српског народа, покушавајући да изазову хаос и неред у Србији, није довољно што Лондон наноси тешке ударе српском народу изобличавајући ње гове светиње, него да би цињам био потпун Лондон и Вашингтон примењују методе ваздушног терора на несрећни српски народ.

Београд и цео српски народ дубоко су још једном револуционари оваквим бездушним поступком Лондона и Вашингтона. Бол, најбољи учитељ у животу народа, бол за палим жотвима, отвориће очи сваком Србину, чак и онима који су били у неискорењивој заблуди, да прозру праве намере Лондона и Вашингтона, којима је српски народ само сретство за постигнуће њихових циљева.

Зар се може потребама рата повладати бацање бомби на град Ниш? Зар је потребна била смрт жене и деце у Нишу ради постигнућа неких „војничких“ циљева? Сва ова питања са гњевом у души постављају данас српски родољуби, управљајући Богу своју молбу да их заштити од англо-америчких варвара и да тешко казни ове злочинце.

танске империје мора да има реперкусија на свима фронтима овог рата, а нарочито на држање Енглеске у овом рату.

Ово држање види се из последњег говора Черчила. Енглеска је потиштена. Енглеска је изгубила дах. Енглеска је изгубила дух.

Черчил је у свом говору навео више чињеница које само pojačavaju енглеску узнемиреност. Он каже о разочарењу због неуспеха акција у Једејском мору. Он је изазвао да је веома разочаран развојем ствари у Јужној Италији, и нарочито битком код Касина. Он је могао да се правда што никако нема куражи да започне са инвазијом. Његова објашњења о тешкоћама инвазије имала су веома збуњен карактер.

Черчил је назадовао. Он више није смео у свом говору да позива своје суграђане на жртве и на борбу. Он више није смео да прориче да ће за енглески народ у тим борбама бити суза, зноја и крви. Он није смео тако да говори, јер енглески народ није више онај народ из 1939 или из 1941 године.

Черчил је назадовао зато што је назадовао дух енглеског народа. Сада већ можемо рећи да је Британија изгубила рат. Психолошки је изгубила рат. Јер је изгубила смелост.

У рату побеђује онај који има смелости до краја. Тројни пакт је пун одлучности и смелости, и зато ће победити.

М. Војновић

**СРПСКИ
НАРОД**

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Терезије 5 меџанин, I степениште (Палата Извозне банке) Тел 20-383.

ШТАМПАРИЈА „ЛУЧА“, Краљевце Наталије 100. Тел. 21-772.

Тромесечна претплата 48 динара шаље се преко „Пресека“, а. д. Влајковића 8.

ИЗЛАЗ ИЗ КРИЗЕ

У животу једног народа, као и у сваком живом организму, јављају се тренутни криза и падања, који каткад могу бити судбоносни. Од животне снаге оболелог организма зависи да ли ће кризу преболети, да ли ће оздрављење пре или касније доћи. Снажни организми често изиђу из кризе јачи него икада.

Нема никакве сумње да се данас српски народ налази у једној од тих судбоносних криза. Угрожен је сам његов опстанак. Од животне снаге његове зависи хоће ли и кад ову кризу преболети.

Данашња криза српског народа има два своја вида: политички и културни. Политичку кризу преболеће српски народ тако, ако га несрећа уједини, ако нестану трагови негдашњих партијских и покрајинских подвојености, тако да целокупно Српство буде једна воља и једна мисао.

Ова политичка криза, на коју врло тешка, лакша је од оне културне. Културна криза је тежа у толико, што она није само наш народ обузела, и што су средства утицаја једног народа на други у доба данашњег развоја технике одвећ многобројна и одвећ моћна.

Сви тога, ми смо одвећ дуго ишли иностранним и неспрским путем, тако да сваки позив за враћање народним традицијама изгледа као позив за идеје уназад, место унапред. Међутим, то тако само изгледа, јер је у душама наших вечито будна остала чежња за оним што је српском народу одувек било свето, честито и драго. Туђински нанос остао је дакле само на површини и ми га можемо огрести.

Да би се то десило, да бисмо пребодели културну кризу данашњице, потребно је да цео свој живот, како појединачни тако и друштвени и народни, заснујемо на оним истинама, које је наш народ вековима прокушао. Кад се то буде десило, онда ћемо духовно оздравити и наше културно стваралаштво добиће новог маха и полета.

Да је ово једино исправан пут најбоље се види по оном одушевљењу са којим данашња омладина прихвата српску песму, српску игру, српску мисао. И не само њих, већ и радну службу, као и остале своје обавезе према друштву и народу. Нека јој је тај пут срећан и благословен!

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

СВЕТЛА ИМЕНА

УСПОМЕНА ПОСВЕЋЕНА МАСАЛОВИЋУ

«Ево тајна бесмртника: даде Србу челик-груди; од витештва одвикнута у њим лафска срца буди!»

Његош је први открио тајну бесмртних српских јунака и посветио је Горски Вијенац «праху Оца Србије». Највећи српски спев посвећен је највећем српском јунуку — «хероју тополскоме, Карађорђу бесмртном». Од тога времена, упркос свима суровим ударцима злог удеса, нижу се у српском народу нова славна имена као непресушна свежа врела која му не дају да клоне ни у тренуцима најочајније жеђи. Она му дају нову снагу. Она му челиче груди и поново уливају лавовску храброст.

Под покровом светлих имена, блиста и у гробу вечни сјај великих душа. У хладној земној помрчини, трошно тело труне и под каменом теретом надгробне плоче све дубље тоне у понор безобличне мртве прашине. Али дух бесмртника и даље разгања мрак међу живима, као сунце таму међу облацима. Само вечни живот зрачи вечном светлошћу. Дубока истина је у речима бесмртног песника:

«Благо томе ко довијек живи, имао се рашта и родити!»

Милош Масаловић ће вечно живети. Његово је тело сишло у гроб, али је његов дух остао међу нама. И кад ми сви будемо склопили очи, његово ће име светлети и растервати тмину и црне облаке у животу даљих покољења. Међу Србима, дух витешких предања из породичне плејаде славних Масаловића никад неће догорети, њихово светло име никад потамнети, јер:

«Вјечна зубља вјечне помрчине није догори, није свјетлост губи.»

Светла имена зраче у повесници као сунца у висиони. Јунаци гину, сунца се гасе, али њихов сјај — штогод је даљина већа, све дуже траје. Успомене на несталог јунака обасјавају и загревају људска срца као неугашени светли и још врели трагови неког

далеког већ одавно угашеног сунца. Тајанствено зрачење сени хероја никад не престаје. Бесмртност је жариште које вечно сија и греје.

Ту тајанствену моћ има и увек ће имати успомена на јунака Милоша Масаловића. Племенита срца, просвећеног ума, отмених осећаја, — Масаловић је био савршени пример српског расног коленика. Лако је бити добар и благородан у временима среће и благостања, али је знак великог самоодрицања бити несебичан и милостив у данима свеопште несреће и беде. Није тешко бити јунак у тренутном мегдану, али је претешко јуначки се хрвати целог свог живота и као јунак умрети. Такав је био Милош Масаловић.

Без чојства нема јунаштва. Поред човечности и честитости, јунака одликује његова неустрашива храброст у борби за правду и поштење, његово стално залагање за несебичне циљеве, — његово мучеништво. Извор правог јунаштва је у духу, а не у мишицама. Његош овако дефинише таквога јунака:

«У добру је лако добро бити; на муци се познају јунаци!»

Такав је био Милош Масаловић. Његошев јунак, Косовски јунак, Христов јунак. Јунак-Мученик.

Сасвим је друге врсте јунаштво оних «шумских» хероја, «ослободитеља» и «усрећитеља» нашег мукотрпног селџака. Без човештва, без самопрегора, па ма колико бир смео и насртљив, «силеџија» не може бити јунак, већ само насилник. Његош га слика овим речима:

«Које закон лежи у топузу, трагови му смрде нечовјештвоме.»

Милош Масаловић је био узор од јунака. То су знали сви који су га познавали. Код пуковника Масаловића тражио је и налазио заштите сваки, и онај са села и онај из града, који је нигде на другом месту није могао наћи. Масаловић је живео само да другима помогне. Живот постаје ра-

доснији и има за нас више дражи, кад знамо да међу нама има људи тако племените душе и високог морала као што је био пуковник Масаловић.

Његов живот није био сав испуњен само крупним подвизима. Он је био горак и чемеран. Чојство и јунаштво у животу састоји се, као и сам живот, из безбројних малих пожртвовања, из непрекидног низа ситних самоодрицања, из истрајног вршења свакодневне дужности. Ретки су тренуци кад се човеку пружа прилика да изврши какав подвиг од изузетног историског значаја.

У пуковника Масаловића куцало је велико српско срце. Он је љубио своју отаџбину изнад свега, а своје ратне другове волео је као и Србију. У рату је он делио са својим војницима и добро и зло. Он је био пун братских осећаја и пажње према својим ратним друговима, понајвише селџацима који су у овом мучном времену били његови најчешћи посетиоци. О њима је он, са нежношћу говорио: «Због ових сунца греје, а не због нас.» Њима је он остао до смрти веран, служећи им искрено и предано као и своје шефу. Он се осећао најблаженији у њиховој простосрдечној средини и упућивао их је очинским речима на српски пут генерала Неђића. Он је пробудио код наших младих добровољаца, а на првом месту код својих рођених синова, осећаје дужности и пожртвовања за спас мученичке Србије, уливајући им веру у крајњу победу српског народа који брани право на живот од толиких својих непријатеља. Јамачно је због тога и погинуо.

Страховити вртлог светског ратног пожара захтевао је од Милоша Масаловића да и свој живот жртвује мајци Србији. И он га је смртно и кротко узидео у темеље српског народног препорода. Тако је завршен светао, скромни и мученички живот Милоша Масаловића. За њега и њему сродне душе бесмртни Његош је, још пре сто година, рекао да су имали рашта се родити.

Др М. Спалајковић

(Наставак на 4-ој страни)

ОПЕТ БИЊАНИЋ НА СЦЕНИ

У вези са 27 мартом пучисти окупљени у Лондону у такозваном «Југословенском ослободилачком комитету» држали су један наручени скуп на коме су опет показали своју праву боју. Док су дуго говорили и тврдили да је пуч извршен због тога што је тобоже био угрожен народни опстанак и суверенитет својим држањем и својим поступцима у последње време, они све јасније доказују да су пуч извршили по наруџбини Совјета и Енглеза. Сам пучистички шеф Симовић признао је, да је пуч извршио не зато што је то била потреба народа и што је то захтевао интерес земље, него зато да помогне «савезницима».

Данас када цео свет зна, да српски народ није за бољшевизам, него да се свим могућим средствима бори против бољшевизма, они људи који су извршили пуч опредељују се за Тита и за Москву. Тиме најбоље показују да је пуч био завера против српског народа и један од инструментних Коминтерне у њеним настојањима да српски народ уништи. Знају врло добро у Коминтерни и у скривеним подземним јеврејским центрима да је победа бољшевизма на Балкану немогућа пре него што српски народ буде сломљен и савладан.

Отуда су се пучисти данас јасно и отворено декларисали као српски народни непријатељи и као отворене слуге црвене Москве. Са нарученога скупа, одржаног у Лондону поводом 27 марта, упућен је апел Рузвелту, Стаљину и Черчилу у коме је тражено од њих да прекину сваку дипломатску везу са емигрантском владом у Каиру и признају Тита као јединог законитог преставника Југославије.

Говорник ових бољшевичких потркуша био је на овом скупу Рудолф Бињанић, који је бацио око на однето народно злато и који чини све да то злато буде стављено на располагање Титу, односно њему који је Титов олуномоћеник за те ствари у Енглеској. Његова јеврејска похлепа за златом испољава се и овде и види се јасно како му не да мира и покоја. Он је сав у активности само да би се што пре докопао онога што му, како изгледа, није тако лако дочепати.

Око Бињанића скупило се у Лондону још доста србофоба, који једва чекају на вест да је српски народ побеђен и савладан и да је њихов земљак Тито постао господар ситуације и истребитељ српског народа. Али узалуд чекају и Бињанић и његово друштво на ову вест, коју веће добити. Могу много пре добити вест од које ће се следити, да је, наиме, уједињени српски народ тукао Тита свагде где год је он покушао, да се утемељи на тлу данашње Србије.

Јер не иде глатко овом миленику «Југословенско ослободилачког комитета» у борби са Србима. Свагде где је досада дошао у борбени контакт са српским националним снагама био је тучен и поражен. То ће му се дешавати и у будућности. Рудолф Бињанић може до миле воље, да шаље апеле и пише меморандуме: битка се никада није добила тим оружјем. Неће ни у овоме случају.

Бињанић је у овој антисрпској завери само један симптом и једно оличење оне тамне позадине која у иностранству агитује за Тита и прославља 27 март као СВОЈ празник. Ми се слажемо са тим да је 27 март празник ових људи, који су све учинили да српски народ баде у огањ страдања и да му прикаже да је он а не они творац 27 марта. Данас је скоро све откривено. Бињанићева појава на сцени и то баш 27 марта није ниуком погледу случајна.

27 МАРТ КАО ПРЕКИД КОНТИНУИТЕТА НАШЕ ДРЖАВНЕ ПОЛИТИКЕ

Написао

М. Стоимировић-Јовановић

ми не волимо књижевне баласте.

Пашић нас је међутим провео после 1918 кроз неколико великих међународних криза. Он је сматрао да после 1918 наша спољашња политика треба да буде стриктно конзервативна (да превентивно чува оно што се има) и да остане дефанзивна (т.ј. да не поставља никакве нове аспирације и да не улази ни у какве нове планове и предузећа). Зато је Пашић одбио Енглеску (и то лорда Керзона лично) када му је нуђено да две дивизије и да интервенише у турско-грчком рату. Иако му је нуђено много што шта, па му чак стављен у изглед и Солун, као и чланство у међународној комисији у Цариграду, он је умео да одбије те замашне предлоге...

Колико год сам пута имао прилике да са њим разговарам као сасвим млад човек, (приман од њега доста често, и то баш у тренуцима извесних великих криза и полемика, односно кампања вођених противу њега), он ми је увек наглашавао да ми не смемо да се уплићемо ни у какве спољно-политичке авантуре, него да тежимо само да сачувамо стечено. Још није време да се његове изјаве и разлози

наводе дословно, али је већ данас потребно нагласити да је Пашић стајао на гледишту апсолутног мира са наше стране, докле год нас неко не нападне.

Затим је Пашић умро, али је наш став био обележен. Његово измирење са Италијом било је упутство за настављање његове политике, путоказ о томе на коју тачку треба обратити највећу и најбуднију пажњу. Зато се и после његове смрти тежило да се пређе преко многих тешких ствари, само да се одржи мир, да се на расуче ткиво изаткано 1918 костима и крвљу оних који су од 1912—1918 постигли максимум аспирација и ревандикација нашега народа у тешким и заплетеним околностима опште европске ситуације.

Али, далеко тежа ситуација од оне пре 1920 године, чекала нас је после 1920. Разлаз европских сила је био такав и толики да је њихов складан концерт био немогућ, што се видело и по Лиги Народа, која је, далеко од тога да буде универзална, светска установа, постала попоштите најопречнијих призора. Женевски Протокол, којим су сви сви ма требали да гарантују мир, ударен у велика звона 1924 године, довео је све пацифисте и интегриталне Европљане дотле да се већ санјало о идеалу вечито-

(Наставак на 4-тој страни)

27 МАРТ КАО ПРЕКИД КОНТИНУИТЕТА НАШЕ ДРЖАВНЕ ПОЛИТИКЕ

(Наставак са 3-ће стране)

га мира како су га схватили Емануел Кант и други велики мислиоци и вођи рода људског. Почело се чак говорити и о Сједињеним Државама Европе и о Пан-Европи. Али је већ идуће године цео тај идеализам имао да падне у воду и „Женевски Протокол“ да буде сахрањен зат ошто Енглеска није пристала на њега.

Ја сам имао прилика да присуствујем историјској седници Савета Лиге Народа на којој је Сер Остин Чемберлен суво и спокриво одбио разлоге Аристиде Бријана, као што сам исте 1925 године могао да посматрам скоро изблиза оне комедије које су се одигравале у Женеви у вези са пропадањем других Бријанових напора. Схвативши да нам не остаје ништа друго него само изузимање из тај распра великих, ја сам од тада говорио и писао о потреби да будемо неутрални као Швајцарска.

У свакоме случају био сам за изузимање наше земље из европских обрачунавања у толико пре што се већ од Бријанових времена говорило о недељности рата и мира — једна теорија која ни мало није конвенирала нашој конзервативној политици по Пашићевом рецепту. Та теорија је, преведена на прост језик, у ствари значила да кад ратују велики, да морају ратовати и мали, без обзира да ли су њихови интереси у питању или не.

После 1930. Краљ Александар је предузео свој план организовања Балкана у циљу његовог општег неутралисања, што је значило проширавање базе за ефикаснију неутралност наше земље. Ми још не можемо да схватимо величину те његове замисли, али јој нико паметан већ данас не може порицати основаност и логику. Али је Краљ прерано погинуо и онда је, после извесног застоја, велике смерове Пашићеве и Краљеве политике наставно у једној синтези тих смерова Милан Стојадиновић.

Ваља међутим одмах напоменути да је ту политику инагурирао сам Кнез Павла, коме је Лондон после 9 октобра приватно и јавно, преко штампе, саветовао мир и непосредан споразум са Немачком и Италијом. Ово данас може изгледати некое и парадоксално, али то остају историјске чињенице, које се могу потврдити и цитирајући енглеске штампе из 1934 и 1935 године.

Ја сам одмах био међу оних који су се потпуно заложили за ту политику, јер за мене није било ништа лакше него да наставим оно што сам радио под Пашићем и под Краљем Александром. Сви моји укуси и искуства једног политичког новинара су ми чак налагали да се заложим за ту миротворну политику чувања онога што се крваво стекло. Сматрао сам да ћу тако најбоље послужити монархистичкој и свакој другој конструктивној идеји од које зависи наш ред и поредак. У сталноме контакту са председником Стојадиновићем, у неколико инструктивних разговора са Кнезом, добијао сам потстреке за свој став. Али сам и у разговорима са нашим војницима увек добијао потстицаје да се свом снагом своје личности заложим за ту политику. Наши највећи војници, министри војни, чланови Ратног Савета и војни писци су ми говорили: „Смело напред, то је наша политика“.

Приликом посете Милана Стојадиновића Берлину ја сам као директор „Авале“ отишао у Немачку три дана пре њега, да спремим своје сервисе. На станици ме је у Берлину дочекао један високи немачки функцио-

нер, који ме је поздравио и рекао ми да моја отаџбина има немачку гаранцију своје безбедности према свима и свакоме и да ће Немачка сматрати за casus belli ако ико нападне нашу земљу. Ја сам га запитао је ли то његово лично уверење или опште упутство. Он ми је на то одговорио: „Мени је издат налог да вам то кажем, да бисте као први Стојадиновићев сарадник у штампани знали шта ваша земља значи за Немачку, те да се према томе равнате“.

Онда сам га ја замолио да то своипштење доставим својој Влади, што сам и учинио један сат доцније. А три-четири дана после тога Адолф Хитлер је рекао мени и осталим нашим новинарима: „Ми смо вечити суседи. Ја желим да Југославија буде велика, моћна и јака.“ Самим тим ми смо били задовољни, а констатовали смо, када смо се вратили, да је задовољан и цео свет у Београду и у земљи. Војни кругови, они највиши и најодговорнији, одобривши су Стојадиновићеву политику, а мени су моји селјаци, стари ратници, говорили и писали да је то што ради Стојадиновић најважнија, најпаметнија и најбоља ствар...

Извесни ове реминисценције сада, о трогодишњици наше катастрофе, ја молим читаоце да ме извине ако им изгледам личан, али сам хтео да овим излагањем укажем на две три ствари: 1) Да 25. март 1941 — када смо потписали Пакт у Бечу — није био без икакве логичне везе са вице него двоценинијумском пе-

литиком мира наше земље, него да је тај чин био у ствари само једна карика у ономе ланцу који је континуално везивао наше напоре у циљу одржања мира, чињене још од Пашићевог времена; 2) Да није рађено без консултовања одговорних војних фактора и да су они били сви, од 1934 до 1941 године, за конзервативну и дефанзивну линију, коју је обележио Пашић и 3) Да је рађено савесно, у најбољој вери и најбољој намери да се послужи народу и држави.

27 марта је међутим брисана та велика политика. Створена је tabula rasa. Бачене су крилатице о спасавању земље, убачена у свет сплетка да је све пре 27 марта било засновано на издаји, превари, продаји итд. Али против 27 марта говори то да смо ми пре тога датума постојали, а да смо после тога датума пропали. Трогодишње муке и искушења дошла су да се разлике уоче још потпуније...

Хтели не хтели, ми данас немамо више да бирамо, него да се потчинимо оној логици коју са војничком јасноћом и патриотском пожртвованомшћу заступа генерал Неђић, председник Српске владе. Можемо жалити претрпљене штете и изгубљену добит — јер су то две ствари — али не смемо улазити у нове штете и у нове ризике. Морамо дакле да оставимо мирни и да у данашњим бедама гледамо не само искупљење за једну политичку погрешку, него и јемство за једну бољу будућност, верујући у Бога и у Његову правду!

СЕДАМНАЕСТ ПОЕНА

У Светском рату је Антанта добила рат на поене: 14 поена Вилсонове изјаве онекшали су отпор Рајха.

У овом рату Черчил и Рузвелт покушали су да пођу путем Вилсона и објавили такозвану Атлантску повељу. Пошто су ту повељу писали седећи на броду, т. ј. писали су на води, од тог писанња сада већ није остало ни трага. Међутим, нешто треба да се уради на политичком ратишту, пошто не могу ништа да ураде на војном попришту. Зато је сад Хал дао једну изјаву. То су Вилсонови поени плаве још три, 17 поена Хала претстављају покушај да преваре противника на Вилсонов начин. То је смељан покушај, јер превара може да успе једанпут, а два пута и сти швиндл не пали.

Свет није придао никакве важности овој Халовој изјави, чак и амерички листови пишу да она претставља „апстрактно сакупљање општих места“. Њујорк хералд трибун сматра Халову изјаву за ново бесмислено метанисање.

Са мало већом пажњом свет је слушао Черчилов говор. Пажња је била већа зато што је британска пропаганда наговестила неке сензационалне изјаве. Нарочито у погледу другог фронта. Међутим, Черчилов говор био је таквог садржаја да се цео свет пита: зашто је морао уопште да говори, кад није имао ни повода за говор, ни ти материјала за исти. Черчил није ништа интересантно рекао о војној ситуацији (само је понављао речи „разочарани смо“). О политичкој ситуацији је казао још мање него о војној. Највише се задржао на унутрашњеполитичкој ситуацији у Британији.

По томе се види да је његов говор био намењен скоро искључиво Енглезима. Черчил је во-

рао да говори, иако није имао шта да каже. Морао је зато, што је нашао за потпуно неопходно да постигне два циља, и то: прво, да умири разнолику опозицију гласи, која са разних сектора Доњег дома критикује владину политику. И друго, да охрани своје суграђане који су јако клонули духом под утицајем поновних и јаких немачких ваздушних напада, под утицајем совјетске активности на фронту, под утицајем комунистичке делатности на Медитерану, под утицајем неуспеха пресјеке на Турску, Шпанију, Ирак и др., под утицајем изјаве јапанске владе о циљевима нове офанзиве Јапана, офанзиве према Индији.

Токно је свечано изјавио да се националној индуској влади стављају на расположење све области које ће бити ослобођене од Енглеза у Индији. Ова недвосмислена и потпуно искрена изјава преноси тежиште рата на бурманско-индуској граници у сфери чисто ратних операција у сферу политичке борбе: индуски национализам добија снагу у сукобу са енглеском тиранијом.

Додајући последњих дана су још једном доказали огромну разлику између ратних планова коалиције и Тројног пакта. Док се у коалицији одвино говори да мале и средње земље не смеју да рефлектирају после рата на потпун суверенитет, док је јуче Илн рекао да велике снаге морају да решавају питања међународне политике, дотле државе Тројног пакта подупиру националне тежње народа који се стављају у борбу против тираније Вашингтона, Москве и Лондона.

Ово схватање разлике између две политике олажа се и у меу-

У ретири ока

Ударила она вејавица у понедељак па се једва одлучих да пођем од куће. На Теразијама сретох једног пријатеља који ме заустави.

— Јеси ли видео ово чудо? — упита ме он.

— Снег у ово доба није чудо! Баба Марта — одговорих ја, а он ми вели:

— Море, није то због марта већ и небо плаче због наше глупости. Данас је 27 март...

Синоћ најбох на једног старог друга, који ме позва да сватимо на по „Једну“. Ућосмо у једну кафану и поручишемо два чаја. Таман ми добишемо поручено пиће када нам приступи један заједнички познаник.

— Шта радите вас двојица?

— Ми вала ништа, а баш смо неког чекали да нам исприча новости.

— Какве новости, какви бакрачи! — узвикну овај наш познаник. Зар има наде за народ у чије име говорим: Броз, Бићанић, Пијаде, Харисон, Кунц и њима слични!!!

— Ко је то сад тај Кунц? — умешах се ја у разговор.

— То је муж оперске певачице Зденке Кунц-Милинов, онај угонјени јеврејин који живи од своје жене. Када је био у Београду рече за српски језик да је див-

љачкиа сал нам попује преко радија и учи нас шта да радимо — одговори он.

— Вала, када је у име женских потомака Косовке девојке говорила Паулина Лебл-Албала, зашто да у име Срба не говори тај Кунц — рече мој друг.

— Вала — рече Тиосав на пјаци у Гроцкој своје комшији Вилотију — лепо говори овај наш прецедник Неђић. Ко из књиће да чита. Скочисмо наглавичке у ова рат а сад молимо Бога да уфатимо неки кусур...

— Тако је то кад човек појанита у пуној кући. Мора да учини неку пакост и то у првом реду себи. Тако је и онај Синовић тео нешто да изиграва а када запе он се изгуби а народ оста на ветрометини.

СВЕТЛА ИМЕНА

Успомена посвећена Масаловићу

(Наставак са 3-ће стране)

Моје су речи блед одјек опште српске туге за пуковником Масаловићем. У овом скромном помену, Његошеви су стихови једини украс достојан његовог славног имена. Само цвеће из Горског Вијенца приличи таквом Србину као што је био Милош Масаловић. Грешно је ма шта у том цвећу дотеривати. Непристојно је ишта мењати у стиховима генијалних песника. Ипак, ја сам се усудио да у једном Његошевом стиху само једну реч заменим другом. Ако сам у праву, и сам Његош би ми ту непристојност опростио.

У посвети Карађорђу, Његош каже — „Ево тајна бесмртника: даде Србу сталне груди“. У посвети Масаловићу, ја сам заменио речи „сталне груди“ изразом „челик-груди“. Одлични Његошевог коментатор, г. Т. Ђукић, у свом издању Горског Вијенца, тумачи епитет „стални“ у смислу вечне постојаности. Међутим, у том случају, Његош би пре изабрао неку другу српску реч која би песнички јаче звучила и као метафора више потсећала на челик, на пример, наш врџев чврст или тврд, пошто се и у народу говори „воља чврста као челик“ или „срце тврђе од камена“. У француском језику постоји израз „airain“, и у песничком стилу каже се „poitrine d'airain“ (челичне груди); „coeur d'airain“ (као у нашој народној песми о Мајци Југослави: „И ту мајка тврда срца билас“).

Његош је патрио од сушице. Разлог више да његов кваликатив „стални“ у вези са грудима, не треба схватити у неком преносном смислу. „Сталне груди“ значе буквално „челичне груди“. Да не би једним сувенишим слогом пореметио свој стих, Његош — који је познавао руски језик и руску књижевност — заменио је српски придев „челични“ руском речи „стални“. Он је знао за ту реч која је један германизам у руском језику (стал — Stahl, челик, сталној — челични).

Нека ова моја успомена на Масаловића послужи као повод за размрљавање тога књижевног детаља, као што је мени послужило да једно светло име у српској историји вођем за једно најсавршеније име у српској поезији.

МЕС.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Слуге Србије

Добровољци су слуге Србије и српскога народа. Ко им шта друго приписује и подмеће неправду им наноси и страшно вређа жртве које су они дали досада у борби за Србију. Добровољачка служба Србији и српскоме народу подвиг је самоодрицања и жртве. Ко је поштен и ко има чисто срце и добру намеру о томе се може лако и непосредно уверити. Само стихиска љубав према отаџбини, љубав према свакој поштеној српској глави и оданост до смртне жртве своје народу могу дати снагу да се издржи све оно што су добровољци за ове три године дана издржали.

Они су нападани, блаћени, клеветани; гледили су и сиротовали, нишли боси и поцепани али дух и љубав према отаџбини није се код њих смањило. Напротив, што је било више беде, несрећа и страдања, то је све више расла њихова морална снага, духовна јачина и готовост на жртву. Сва искушења и све недаће нису их сломили. Као и првога дана они су и данас непоколебиви, постојани и гранитно чврсти. Као и онда и данас су они слуге Србије и њен мач у борби против свих носилаца хаоса, пометње и безумља.

Свесно се подредити служењу отаџбини и обуздати у себи све личне жеље и амбиције велики је морални подвиг и знак огромне духовне јачине. Одрећи се себе и личнога живота без великих потреса и напора могу људи који су превалили подне свога живота. У добровољцима је највећи број младића, онога што српски род и српска земља најлепше и најчистије могу дати. Сви су они у пролећу свога живота, тек почели да живе, а тако без потреса и без жаљења поклањају своје животе отаџбини.

И то онда када њихови вршњаци у овоме граду и у овој земљи благују у обиљу и безбедности, заборављајући да им је и једно и друго омогућено жртвом ове најчистије српске младости која се спаљује на огњу жртве и пламену љубави према својој земљи. И док ови служе и животе своје дају ови други и прљава позадина која иза њих стоји, подмећу им да се добровољци боре за власт и за позиције, за све оно без чега овај неактивни, промашени и пасивни слој не може да замисли живот.

Своју синовску службу Србији добровољци су показали у безброј прилика досада. Они је посведочавају и данас на спољашњем фронту борбе за Србију, у

оштрим и крвавим сукобима са најјачим и најборбенијим Титовим ударним снагама лемећи их снагом своје вере, свога идеала и својих

мишица. Шибани још увек неродољубивим подметањима оних који својим животом и својим прљавим устима припремају пут партиза-

нима, на цичи и зими, шибани ветром и снегом по врлетима и цбуновима, српски добровољци одуђују свој дуг својој земљи и не мислећи на топла и мека пребивалишта ових велеградских и малоградских готована који прислушкују шта вели која страна радиостаница о њиховом ставу и њиховом родољубљу.

Из служења ових самозабравних и пожртвованих људи рађа се нова отаџбина и снажи Србија према свим искушењима која долазе и споља и изнутра. У срцима народа који види и посматра овај подвиг српских добровољаца расцветав се очинска љубав према њима. Народ види, осећа и доживљује лепоту њихова служења Србији и величанствености њиховог подвига. Он их зове својом децом. То су они у пуном и правом смислу речи. Најидеалнија народна лепа и најнесебичније слуге Србије.

Не горде се добровољци својим служењем Србији.

Они знају да сви њихови успеси и све победе нису ништа друго него увод у велике борбе које још претстоје на путу пуног обезбеђења српске слободе и српског на претка. Њих не плаши никаква збиља борби које се већ оцртавају на вилицима. Боли их само непоштена и зло намерна реч оних који у овој борби праве послове, богате се, хватају везе са непријатељима српскога оздрављења и процвата, а руже и хуле на добровољце. Али то је све мало према величини добровољачког служења и према идеалима за које се они боре.

Добровољци су истинске слуге Србије. Не обичне слуге, него слуге са јасним вилицима, чистим срцем и готовошћу да онемогуће сва исходишта трудежи и заразе у овој земљи која толико паги. Они су слуге које синовски служе Отаџбини. А синовство увек даје права која искључује најамничко слугерање.

Три јунака

На брежуљку малом гробови сад леже где су се некад напасала стада, три дрвена крста само још бележе место где су пала три јунака млада.

Давно је то било, јесењага дана, док је киша ромињала, лила, уморни од борбе и крвавих рана склопили су очи... А борба је била крвава и тешка.

Први беше дете са Косова поља, млад и снажан као и косовски див, верујући чврсто у времена боља, славно паде да му Отаџбина живи.

И у задњем часу он живота свога са осмехом среће прошапута тише: »Поздравте ми оца, мајку, брата мога, Јер видети их нећу никад више...»

Реците им, друзи, да сам храбро пао. Нек не плачу за мном, морео сам тако. За Србију мајку и живот сам дао... Као што би мора учинити свако!..»

Последње му речи уз шаптање грана ветар силни к небу подиже и вину, као веру силну у долазак дана што ће назим сјајем сутра да нам сину!

Други беше дете Јадранскога мора, вековима нашу земљу што нам краси. Погибе дадеко преко брда, гора, чувајућ' јој славу да се не угаси.

Пао је без речи и мекаког гласа али храбро, часно ко што јунак гине, верујући чврсто до последњег часа да ће Ново Доба једном да нам сине.

Знао је он добро да су тешки путеи којим иде, ствара и ка циљу хита. И да једног дана отац ће му чути да син му је пао... кад за њега пита.

Зато храбро паде. И без трунке страха У младости својој на Голготу крану, верујући чврсто до последњег даха У Србију мајку и победу њену.

Трећи хтеде мртав да освети друге, ма да крв је лила из његових рана и погибе храбро после борбе дуге, уз прасак пушака на залазу дана...

Често нам је пута причао о себи, Шумадији дивној и родноме крају... Да умрети никад ни жалио не би, само да се врати опет старом сјају.

Дух, снага и вера Великога Војде њега води, снажи, у животу краси... Са ранама зато и бори се можда до последњег даха док се не угаси!..

На брежуљку малом гробови сад леже где су се некад напасала стада, три дрвена крста само још бележе место где су пала три јунака млада...

Давно је то било, јесењага дана док је киша тихо ромињала, лила, уморни од борбе и крвавих рана склопили су очи... А борба је била крвава и тешка.

Драгољуб Р. Ђурић

Зашто гину деца?

Тешка и крвава садашњица пуна мрачних и тмурних дана, поставила је пред све нас читав сплет трагичношћу повезаних питања, питања од чијег решења зависи опстанак Србије и будућност нашег народа. Кобним грешкама и заблудама у којима је живела наша одрођена интелигенција, верно подешавајући да се народни живот развија кроз њихове материјалистичке системе, доведена је наша земља и васцели народ у страшну, општеживотну катаклизму, из које нам је неопходно потребно изићи. На свим плановима народног живота, напуштајући исконски и здрави народни дух, изгубили смо чврсту подлогу за конструктивно подизање народа и одали се баратању и брањању по ђубриштима туђих излапелих индивидуалистичких идеја, које су својим заразним и страховитим клицама затровале наш народни организам и довеле га у стање тешке и мучне агоније. Одричући се свесно или несвесно своје историје и култа својих предака, упливали смо у воде прљаве и безморалне светске данашњице и падајући под њен утицај скренули смо и окренули леђа српском народном духу, због чега смо наизад и упали у преопасно стање своје општеживотне кризе.

Као што свака криза има своје повољно или неповољно по организам решење, то се и српски народни организам налази сада пред дилемом повољног или неповољног решења, пред дилемом спаса или смрти.

Свесни таквога стања у коме се налази наш српски народ, а наставши у исто време и излаз из њега, пошши смо ми деца још недорасла, да у крви и мучкама свог младићског живота испаштамо грехове својих отаца, који су немајући довољно моралне снаге и храбрости допустили да се вековно дело наших дедова, које је некада пркосило свим громовима и бурмама на овој ветрометиви, данас српши као трошна и слаба кућа. Допустили су они да се вековни идеали Српства упрљају у блату и ка-

љузи модернога духа. Нису српски идеали пали пред бујицом савременог покварењаштва које је несумњиво обузело и пригрлило широке народне масе а нарочито интелигенцију. Не, они нису пали јер истина стоји чврсто уз њих, она их држи и најаја чистим и здравим прегнућима која су израз српске племените и осећајне душе. Али, нажалост, вео прљаве данашњице успео је да својим примамљивим идејама привеже нашу интелигенцију уз себе и да је тако одвоји од српског светог огњишта, да га одвоји од народа који је од своје интелигенције захтевао много и много.

Као последња такве духовне општеживотне катаклизме дошао је неумитан губитак и слом наше државне заједнице и страховити хаос и крвавење у нашем народу. Изгубили смо државу и слободу своју, али онај ведри и здрави народни дух успео се је сачувати. Наши вековни и велики идеали још су остали неостварени и они су у име српске будућности вапили за својим остварењем, за својом победом. Они су остали и још живе, али њих је потребно и носити, за њихово остварење потребно се је и борити.

А ко то може и ко то данас једино чини?

Присталице и суборци труле демократије и крвавог комунизма то наравно не могу чинити. Јер они су били ти, који су својом ненародном борбом утицали на вишу интелигенцију и наш народ, да скрене са здравог, српског пута и да залута у кобне плиткости туђинштине и покваренштине. О неопредељеним и неутралцима тзв. „средњама“ не треба ни говорити јер они су недостојни наше речи.

Па добро, упитаће неко, па ко носи и ко се бори за те идеале? Постоји једна младост која је у раним данима свога младићског живота осетила сву трагику и коб доба у коме је живела. Осећала је то она чврсто својим племенитим срцем, осећала је то (Наставак на 6-ој страни)

Још три драгоцене жртве

На дан 12 фебруара о. г. из Праог батаљона II добровољачког пука погинула су тројица најбољих другова; тај дан нам је однео три неустрашива бораца; тога дана сломљена су крила тројици белих орлова, опробаних јунака и мученика.

Овог дана отишли су за навек из наше средине добровољци: поднаредник Раде К. Николић и каплари Примислав А. Игњатовић и Владимир И. Кувелић — сви десетари I батаљона II пука СДК. Примислав Игњатовић погинуо је у селу Бурђеву, приликом операција против одметника, а Раде Николић и Влада Кувелић су настрадали у селу Лапову, у несрећном сукобу исте ноћи.

Покојни Раде К. Николић пореклом је из села Округлице, ореза сврљичког, а рођен је 1924 године. Још непуних 20 година живота није саставио, а воља Божја је била да нам узме баш њега. Паметно своско лице, вредно, поштено и увек озбиљно. По избијању комунистичких немира и почетку партизанске акције, оставио је своје имање, своје немоћне родитеље и незаштићену жену и ступио у V добровољачки одред Марисава Петровића, и са осталим друговима, прекаљеним борцима, јурио је из тана у дан по терену, разгонно пљачкашке партизанске банде, излагао своје груди свуда неустрашиво, а никада рањен није био. Никад се није пожалио; сагубљао је одушевљењем и идејалима. Љубављу је живео, љубављу дисао, са љубављу се борио. Са љубављу према невиници, али праведно према кривцима. Стало су му биле на памети еванђелске речи: „Нема веће љубави од оне да хо душом своју положи за пријатеље своје“. Њему, као и свима добровољцима, био је пријатељ цео српски народ — и пријатељи као и непријатељи. Узвишеним идејалима осмислио је свој живот и жарком жељом хтео је да види успешно остварење своје и целе добровољачке борбе. Желео је да његов заведени и заблудели на смрт осуђен народ — опет процвета и засјаја још већим сјајем него у доба највеће славе наше. Знао је да за остварење таквог узвишеног циља треба много жртава, али се тога није плашио.

Певао је са одушевљењем о испуњењу свога, добровољачког завета: „Макар сви до последњег пали — ми завет свет испунићемо тај!“

Радосно је испустио душу своју, јер је знао да гине за велику и свету идеју.

Пали друг Владимир И. Кувелић родом је из села Рубетина, ореза топличког, а рођен је 1921 године. И он је ступио у добровољачке редове V одреда „Шумадског“, чим је овај одред дошао у овај крај. А то је било почетком 1942 године. Ма да веселе природе, наклоњене распевањем и веселом животу, одбацио је све то брзо од себе и пошао да све своје снаге стави на расположење искрвављеној мајци Србији. Веровао је, као што и сваки прави добровољац веру-

Поднаредник Раде К. Николић (Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

је, да из мртвих васкрсава Мајку Србију; неизмерно је радост осећао када је провалазио по благу изванредне и изобилне вредности наш енародне душе, а још већу радост када је те вредности проналазио у својој необраћеној душевној живи. Он је почео да ради савесно и дивно је култивисао своју душевну баштину док је највећи део омладине наше настрадао баш због тог не знања и не познавања самога себе. Својим пожртвовањем служио је свакоме на част. У борби је са песмом и у трку носно те-

шки митраљез, постављао га сам и нишанио из стојећег става. Био је увек неустрашив у борби, вредан на послу, увек весело и насмејан, јер је знао да „васкрсење не бива без смрти“. Често је говорио: „Наша добровољачка појединачна тела морају умрети — да би опште, народно оживело; лични и себични интереси морају пасти — да би се заблудело све оно узвишено, божанско, опште човечанско у душама нашег народа“. Са тим дубоким убеђењем пао је у борби за Мајку Србију, насмејан и са песмом при самом издицају. Тако само хероји умиру.

Храбри друг Примислав А. Игњатовић родом је из села Пријевора, из околине Чачка. Тек му је 19 година. Нераздвојан друг и борац још из 1941 године. Оставио је кућу, да му је пљачкају одметници, оставио је мајку и сестру да их шиканирају разни одроди и белосветски олош, и пошао да запали утуљену зубљу старе српске славе са друговима својим. Видео је пок. Примислав таштину и пролазност овога света, плуноу на сва уживања овоземајске славе и, распљиван огњем младићских идеала, веровао је да може много да учини. И увек је летео први, не чекајући помоћ других. Био је пример свуда и свакоме.

Љубављу је сагоревао. Видео је каква су дела љубави, убеђен је био да плодови њени вечито живе. Зато је све радио са вољом и пожртвовањем.

Природна, физичка лепота сакривала је лепо душевно благородство. Све одлике које красе једног врлог младића — он је имао, и то у изобиљу. Крстић, симбол дубоке љубави и верности је увек на својим грудима. Са њим је и про на мртвој стражи Мајке Србије.

Расте легија мученика наших. Сваким даном буја...

Воља је Божја била, да нам ова три најбоља и најлепша пера ишчула из величанственог венца добровољачког. И то у моменту када су нам најпотребнији били. Тихо, нечујно, без кукне и граје, без сјаја и помпе, угасише се њихови животи, сагоревши на олтару слободе Мајке Србије. То је показивало њихово мирно лице, лице мученичко.

При последњем опроштају као да су из њихови изрази лица упућивали преког због суза и бола — говорећи гордо:

„Ми никад питали нисмо, шта ће са нама бити Јер млада срца наша народне патње боле. Не могу пусте тмине слаблазним грехом скрити нас, што с песмом и смехом дајемо животе голе!“

ВЕЧНА ИМ СЛАВА И ХВАЛА!
Жив. Рад. Првуловић

На положају...

(Фото: Арх. В. от. С.Д.К.)

Ликови нових добровољаца

СЕЋАЊЕ...

Био је Бурђев-дан. Свежина пролетњег јутра ме је веселила. Поранила сам и по давном српском обичају упутих се бокору ружа, да би се тамо умилла водом у којој је било пуно цвећа. Све је то припремила моја мајка.

Пријатност и свежина зеленила побуђују ме на нежна осећања. Посматрајући ово цвеће, које су сунчеви зраци љупко милували својим сјајем, сећах се најраније младости. Сећах се дана, када нам је учитељ, док сам га пажљиво слушала, говорио о св. Ђорђу. Од његове личности сам осећала у исто време страх и дивљење. Он је тако несебично желео да спасе друге — да побе-

ди аждају, не мислећи на себе и опасност која би га могла снаћи.

Одједном се тргох из размишљања. Кроз јутарњу тишину допираху до мене гласови дивљунака — наших добровољаца:

„Завет смо свој ми Отаџбини дали,

Да старе славе вратимо јој сјај, Па макар сви до последњег пали Ми, завет свој испунићемо тај!“

Да, драги добровољци, верујемо вам! То нам обећавате ви, који не мислите на себе, већ несебично приносите своје животе на олтар драге нам отаџбине. Нема дана, да да наша напаћена земља не пригрли хумку ког нашег друга. Али ви не клонете. На његово место одмах долази други. И увек тако... Ваша смрт осигурава наш живот.

Ви нисте код своје куће. Ваше мајке мисле на вас. Али ретке Српкиње, које нам дадоше такве синове, знају да буду и храбре. Њихов благослов прати сваки корак ваше тешке борбе...

Песма добровољаца се и даље разлегала све снажније. Полазили су на уранак. Њихова песма одавала је само једну жељу: да нас спасу.

Неко чудно осећање ме обузе и тихо прошапутах:

Боже, помози им!

Бранислава Димитријевић

Зашто гину деца?

(Наставак са 5-те стране)

она својом херојском српском душом. Не заносећи се никаквим идејама повиклим у поквареној туђинштини већ напајајући се са извора српског духа и српских идеала осетила је та младост у својим жилама крв својих прадедова, крв Милоша и Марка. И та света крв коју је само најлепша од свих, српска мајка могла дати почела је врити у бесу те деце, те бурне младости против свих наших одрода, против свих народних издајника који су нашу земљу довели до срама и очаја.

И дигла се младост да из дрне таме створи вечно дело осветника...

Али пут до победе тих идеала тежак је и мучан. Страшни су напори потребни да се до њих дође а још су већи напори потребни да се они остваре. Њихова победа захтева много крви, много самоодрицања и много и много патњи и суза.

Знала је то младост наша, знала смо то ми деца још недорасла. Али знали смо и то да носимо у себи онај дух који је Српство одржао 13 векова на овоме тлу. Осећали смо то ми у жилама својим и крви својој.

И пошли смо у борбу за спас своје Отаџбине. Пошли смо у борбу вођени српским духом и српским идејалима. Али тешке су препреке пред нама стајале. На многа су неразумевања наклази-

ли наши здрави погледи и наша чиста срца. Многе смо погрде, упљувке и ирске погледе прљаве богаташке чаршије примали ми деца... младост пушта... Најбеднији називи пали су на рачун нас, деце... младости пуште... И то од кога? Од оних који су Српство упропастили, од оних који су вечно тежили личном богатству и личној срећи. И док је народ грцао у мукама и очају богаташи су се они, зидали палате и куће, слагали милионе, вуварали се по баровима и журењима, а њихов народ шта је он радно... усталом... то њих није брига. Нажалост тако је то било...

Али ми нисмо поклекнули, јер нас је држала истина, нас су оправдали вековни идеали Српства.

Ми то знамо, зна то Свемогући Бог — Творац Света, знају наши славни претци а знаће и наши потомци, који ће на костима мученика српских добровољаца, праве српске деце зидати своје идеале.

А прљаво богаташка чаршија шта она ради?

Њу пустимо на миру, нека се богати и нек слаже милионске куле, а српско праведно Ново Доба доћи ће... а шта ће они тад радити?

Да ли ће се опет богатити на рачун Српства?

Ми знамо шта ће бити... а они?

Т. М. С.

СИМА ЛУКИН ЛАЗИЋ ЖИВЕО И УМИРАО ЗА СРПСТВО

СИМА ЛУКИН ЛАЗИЋ

Сима Лукин Лазич имао је и свој значај и своје време. Као новинар он би могао мирне душе стати у ред са др Данилом Медаковићем, Владимиром Јовановићем, Живојином Дачићем, Љубомирком Каљевићем, а као књижевник у ред многих познатијих, али опет занемарених имена: Јована Протића, Миле Орешковића, Павла Јовановића-Србобранца, Аце Поповића-Зуба, Стевана Бешевчића и др.

О Лазичу смо први пут чули врло рано, али још увек доста касно, јер је он већ увелико припадао „оном“ свету. Било је то преко дечијег забавног листа *Дечије новине*, које је издавала и уређивала његова жена Зорка Сима Лазича. Ту је ова храбра мати, јер је остала као млада удовица да се бори за живот своје четворо деце, једно чак и по смрче, и то на начин како јој је то указао њен муж. Она је добро схватила свој посао: писала је и само писала. Њен таленат је покушао да замени онај мужевљев на пољу јавног рада, у редакцији листа и у ступцима часописа, и то о свему и свачему.

Ту смо први пут и наишли на успомене ове жене под именом *Сећања*, писана за своју децу кад одрасту, и ту је она много и много причала о своме рано преминулом мужу. Та *Сећања* су морала оставити и у најбој свети доста дубок траг, јер кад год би се после поменуло име Сима Лукиног Лазича, ова рубрика из већ давно занемареног часописа, дошла би нам пред очи.

Много касније опет, од ових утисака, дошао је један израз кроз речи једног од његових савременика: „Био је сух човек, жуте, као изломљене браде“. Заиста, фотографије га управо таквог и представљају. Мало виши од средњег раста, лепо зачешљане, пробојне косе, не тако густе браде, благог погледа, готово аскетског лика. Давао је утисак човека који се спрема на мучилиште, или који у себи носи опасну плаћу бољу. Ово друго било је и тачно, и он је у четрдесет и првој години свога ипак успела жироног живота умро.

Сима Лукин Лазич рођен је у Босни (Босански Брод 3 априла 1863, а умро је у Рајичу, Славонија, 7 јуна 1904). Отац му је био велики националиста, учествовао је у устанку Луке Вукаловића; па када га за то оптуже, као раније и отац Лазе Комарића, са сином пребегне у Србију. Сима је тада могло бити око годину дана. Одрастао је у Шапцу, где је завршио основну школу, па после пређе у Београд. У Београду је Лазич пошао у гимназију, али је убрзо напустио. Једнаставно је побегао од куће да би, студио у добровољце за време рата 1885/6 године, а када га на комисији не приме, ради слабог здравља, он оде у глумце.

Овим чиним за њега је у ствари почела права школа. Као глумца много путује кроз све српске крајеве и упознаје народ. Још у то време он открива у себи књижевни таленат, па сарађује на новосадској *Застави* и београдском *Одјеку*. Од 1888 сасвим ће напустити позорницу и посветити се искључиво новинарству. Те године постаје стални сарадник *Старина* пошто је у њему сам Змај открио хумористичну жицу, а 1889, сам ће Лазич у Београду покренути сатирични лист *Бич*.

За кратко време успео је да окупи леп број наших познатих имена у своју редакцију (Милорад Митровић, Радоје Домановић, Змај Јован Јовановић, Миле Павловић, Војислав Илић) и лист је са успехом излазио читаве две године. Редакција му је била на најживљем месту у граду, тамо где је данас палата „Риунионе“. Лист је престао излазити одласком Лазича у Загреб, као што је био случај и са Змаћем, а пре овога и са Буром Даничићем.

Још од 1884 године почео је у Загребу да излази српски лист „Србобран“, под уредништвом Павла Јовановића. Лист је имао изванредан одзив у народу и излазио је све до 1914 године, када је био забрањен. У то време Јовановић је у Загребу био развио широку националну пропаганду. Године 1891 буде осуђен ради тога на робију за политичке кривце, па знајући да ће само у Лазичу наћи сличан дух и националну оријентацију, он га пре поласка у затвор позове да прими уредништво. Сматрајући да овим гестом ради на националној ствари, Лазич обуставља лист у Београду и пређе у Загреб. Ово је за њега било од пре судне важности, јер на даљим годинама рада почиваће цела његова реномираност.

Србобран је био лист великих концепција у духу националне културе и препорода, па је и Лазич смело улазио у све те проблеме. Да би утицај био што јачи на народ, он ће од 1896 покренути и велики петнаестодневни хумористични часопис *Врач-погањач*, који је имао огромног успеха у свима крајевима Српства и одржао се до 1911 године, и после смрти Сима Лукиног Лазича, а под уредништвом његове жене. Овај нови часопис, као год и *Србобран* имао је искључиво српску оријентацију. У заглављу листа стајао је мото „Ни по бабу ни по стричевима“, а сарадници су му били готово сви наши просветни и културни радници.

Рад Сима Лукиног Лазича мада ограничен и систематизован на два поља — историјски и поетски — носи чисто национално обележје. Он је и тада, када је реализам почео потискивати романтизам на свима пољима, уживао нешто ексцентричан ренеме. Убрајали су га у ред националних занесеника који су певали и о самом Богу као Србину, о преисторијској српској историји, о ономе што само машта износи, без података и индиција. У том погледу Лазич је заиста превазишао све, па чак и Симу Милутиновића-Сарајлију. „Срб-Милутина“, Никадора Грујића и Лазу Костића. Он је, као и Јаша Томић, био присталица идеалистичке историје, а не реалистичке, па је, баш као и овај, морао доћи у сукоб са тако званим правим научним факторима. Томић је у своме ентузијазму био напао тада већ признатог научника Станоја Станојевића као реванши напад који је у своје време учинио Станојевић на Симу Лукиног Лазича.

Као уредник *Врача-Погањача* и *Србобрана* Лазич је, на првом месту, морао понети национални проблем. У чланцима које је публиковао он је заиста износио чудновате ствари. На примербе које су му долазиле, он је нашао за потребно да одговори личним научним историским радовима. Од интереса је за саму Лазичеву психу, додирнути тезу ових радова. Те су студије: *Срби у давнини* (1894), *Кратка повјесница Срба од постања Српства до данас* (1894), *Србин од Србина* (1895) и фамозни одговор др Станоју Станојевићу на његову оштру критичку оцену *Дније оскорвше*, *Једна мени друга њему* (1895).

У предговору своје *Кратке повјеснице* (која се иначе може звати и *паметарница*) Лазич је јасно истакао узроке који су га навели на тај тежак и незахваљан посао, да пише историју:

„Прошлост је водила будућности свакоме памјетном и разборитоме човјеку. Тако и народ, који познаје и љуби своју прошлост и своју повјесницу — поуздано иде на сусрет будућности. Јер ће тако моћи да избјегне оне погрешке са којих је патио у прошлости. Кад знамо повјесницу свога на-

рода, и духом смо јачи, не осјећамо се сиротни и самохранци. Јер онда знамо, да имамо у свијету још пуно браће своје, па чисто осјећамо како над нама стражаре велики дуси славних нам предака и чувају нас, да нам у срцу никад не угасне свети огањ родољубља, заједничког сродства и љубави братинске. Тако се челичи дух народа, те постаје силан и несавадљив, да му неможе наудити ни унутрашњи ни спољни злотвор.“

Теза Лазичева је сасвим прихватљива и данас умесна. Она немора имати у себи научне тачности, али у себи мора носити националне тачности. Шта вреди историја која обара духове? Разочарани упропашћују народе. Не треба ни ту претеривати, али треба уносити топлине.

Лазичев ентузијазам је у најширим националним слојевима био добро примљен. Његова теза да на санскритском језику „Срб“ значи човека и ипак, а на старо-српском рођака или војску, одговарала је народној жељи или потреби. Наша епска песма, као уметност на највишем ступњу, неоспорно је у овом налазила на пуну подударност, а то је у целом овом раду било и главно. Ту је затим било неколико фабула и сентенција, које су ускоро у народу добиле значај крилатице. Н.пр. у једној износи како је још Александар Велики, који је и сам био Србин по предању, једном упитао људе из народа: „Кога се највише бојите?“ мислећи да ће они одговорити, да се њега највише боје. Али се запрепастио на одговор: „Једино се бојимо, да се не би небо на нас срушило!“

Отприлике такав је Лазич био и у песмама. Своје боље, по његовом мишљењу, песме, сабрао је на три године пре смрти у једну збирку и публиковао их под и-

меном *Дивљи човек*. Зашто је баш овако крстио своју збирку, он сам образлаже:

„Пошто ја никада нисам трпео шаблонске стеге; и пошто ми је вазда више стало до мисли и садржаја него до празне форме и беспосличких зачкољница, мислим да се с правом могу назвати — дивљим човеком.“

У овој књизи, која броји својих девет штампаних табака, има много више националних песама, него и у једној збирци наших познатих песника, изузимајући можда Проку Јовкића (алиас Нестор Жучић). Истина, има ту и епиграма и љубавних строфа, и хумористичних стихова и шала, свој значај и своје време. Као али када се све стави на један тас, види се, да је мера ипак уједначена. Песничка инспираци-

ја је свагда била замењена церебралним надражајем и имагинацијом мисаоне претставе. Негачно би било када би се рекао да ту нема и лепих стихова; има их! Али то није право осећање, то је парација, вербализам у потреби мисаоног растерећења. Н.пр. песма *Суши нам се Грм Таковски*, која је и добра и лепа, носи све ове одлике:

„Грм Таковски већ се суши, једна грана већ се преби...
А шта чине моји Србљи? Србљи тегле сваки себи!
Срб Србљу за врат јаше и брат брата зверски гони.
А од тога дивљег тугња темељ нам се кућни рони.
Пуца темељ из темеља и над главом шљеме годе.
А Срб млати празну сламу — са туђом се бригом бори!“

То је било још 1896 године, када је у Србији у велико већ почела династичка распра.

Мада новинар, Лазич је успео на моменте да се отресе махира дневних листова и да обради идеју на свој личан начин.

Присталица екстремног национализма, „сав Србин“ како је то за себе говорио Сима Милутиновић, Сарајлија, и Сима Лукин Лазич је желео да тај национализам усади своме роду. Он је морао бити изражен у свему! Политика је требала бити чисто српска; религија, уметност, привреда — у духу народног просветитеља, мисао — у духу прогреса српског духа! Када је то износно, мислио је, на првом месту на подмладак, па је зато и упутно једну посланицу у стиху *Омладини у Србији*.

„Омладино, позив ти је свето:
На тр чека дело недочето.
Братска мржња од гроба је дубља,
Насветли јој пламом родољубља,
Насоружај сваког српског сина
Светлим мачем грађанских
врљана.“

Омладино! Српство на те гледи:
Не погину — већ славно победи!“

Тим би отприлике била јасно оцртана ова романтична фигура наше књижевности деветнаестог века. Наследник националних песника, Змаја Јована Јовановића и Ђуре Јакшића, Лазич је ишао својим путем и борио се на начин који је он сматрао за најумеснији. Много је дао, то је неопорно. Вредност није у питању ако се узме у обзир да је био део оне славне генерације, која је своје животе привела на жртвеник отаџбини. А то је главно... Он је живео, сагоревао у грозници неостварене жеље и умро је са аманетом — „Све за Српство!“

В. М. А.

Питаши ме ко сам...

Питаши ме: ко сам, питаши: ко беху моји пређи,
питаши ме: ко је народ који ми име дао,
питаши ме: какво је небо на домовинској међи,
питаши ме где је земља где сам први пут ногом стао.

У мојој земљи тло је од сињих стена голи,
у мојој земљи трњем посуте све су стазе,
више од цвећа оно у мојој земљи се воли,
јер само мушке стопе странама њеним газе

Да, моја земља то је колевка патњи, јада,
Христова судба њеним странама увек се вије,
Са њених звезда тугом исткана песма пада,
Дубоко погни главу пред ликом Христ-Србије.

Горд сам са судбе ове, У болу бити волик
дано је оном кога Бог ко Сина Свога воли,
Зато што знамо само за трње, кам и челик
ми, деца њена, смо горди и као краљеви холи

Да, ми смо краљеви бола Судбина рук мека
на наша крвава чепа још се спустила није,
Дубоко погни главу пред ликом Богочовека,
дубоко погни главу пред ликом Бол-Србије.

Питаши за моје пређе, Царско је моје племе,
Мој Душан својом руком трес'o је Визант смело,
сељачком руком себи диго је царско слеме,
њом царску круну, је мет'о на своје сељачко чело.

Царско је племе моје, Горам на врхунцу
царски орлови кликћу, царски се барјак вије
и ту се купају — горди — у своме царском сунцу,
Дубоко погни главу пред ликом Цар-Србије.

Питаши ме: ко сам, Ево, погледај руку моју:
жуљевну, прну, радну, сељачку, снажну, јаку,
Њом сам створио себи сам домовину своју,
сељачку круну сам дао Вожду — своме сељаку.

Да, то је земља моја, Сељачком руком својом
држасмо скиптар и сабљу, ми — себри и аргати,
У гуњу цари су наши, Краљеве дигосмо пројом,
Упамти име једно, то је — Србија мати.

Да, то је земља моја; патњичка, сељачка, царска,
поносом с њене судбе моје се око сна,
Моја је домовина светачка и гусларска,
мајка је моја к'o патња вечита Бол-Србија.

СЛОБОДАН М. ИСАКОВИЋ

Организација законодавне власти

-СХВАТАЊЕ СРПСКИХ КОНСЕРВАТИВАЦА-

III

Написао Н. Периф
проф. универзитета
у пензији

Београд, 1938. (Поводом прославе стогодишњице Прве београдске гимназије).

Ово доведе речено да се примени и на друштво, јер, наравно, и оно овде има исти карактер као и његови поједини делови, људи. Другим речима, као и човек и друштво је, једновремено, и материја (тело) и дух, и оно је, слично човеку, један физичко-психички појав, то јест овај и овакав карактер имају и друштвени односи. И зато, када се тиче друштвених појава, ми их не можемо као чисто и једино физичке (елементарне) феномене — јер они нису само такви — сматрати *substratum*-ом искључиво физичких закона а, с друге стране, ни као појаве чисто психичке — што, такође, они нису — узети их као подложне само и једино законима духа. Природа друштвених појава није, дакле, проста, једноставна, као што је то један појав чисто физички или појав чисто духовни него су друштвени појави карактера сложеног, двоструког и, због те своје сложености, двострукости, они и потпадају под владу обеју категорија закона који постоје у Свету, законе физичке и законе духовне. Физички закони управљају друштвом као материјом или телом: то су општи закони елементарне, материјалне, Природе, а духовни закон, пак, овде је *Ум Човека* као други агенс, узрок (*causa*) друштвених појава (односа), према законима физичким.

Из овога излази да су друштво и друштвени појави једна област на коју у исти мах дејствују и закони и људски ум: они се ту, тако да кажемо, такмиче, ривализирају, међу собом. Као у механици, Друштво претставља овде једну тачку, рецимо, а на коју нападају симултано две силе — означимо их са F^1 и F^2 — свака за себе и у своје правцу. Од колике интензивности ће бити напад једне или друге од тих двеју сила (физички закон и ум људски) то зависи од односа у коме се, у датом домену друштвених појава, налази материјални и психички карактер тих појава. Ако су ти појави више физичке него духовне природе, онда ће на њих дејство физичких закона бити јаче него дејство човеково и, обрнуто, ово последње дејство ће у толико бити знатније у колико је дотични социјални појав (однос) више психички.

Тако, у области економских појава, појави сразмерно најелементарнији (најфизичкији) међу друштвеним феноменима, отуда могућност, више или мање, примене математичке у Економији, чиме су се нарочито бавили *Vilfredo Pareto*, *Walras* и други научници, ум људски има мању моћ дејствовања и нормирања него када је реч, н.пр., о појавима правним, најпсихичкијим појавима у људској заједници а међу тим појавима или односима приватно-правна област је она где законодавац не може да има толико иницијативе као у Области Јавнога Права нарочито Права Уставнога чији предмет је основно уређење Државе (отуда и могућност државних удара и преврата, с том резервом да је то најштетнији начин манифестовања људскога духа или људске воље у обиму друштвених појава или односа). Од Приватнога Права то је право имовинско које најмање, од свих правних пра-

на, подлежи законодавној акцији а то стога што имовинско право регулише материјалне људске потребе које, будући такве, стоје у тесној вези са физичком природом човеком и економским појавима.

Отуда и она сталност и дуготрајност имовинскога права: много што шта се изменило у правној области друштвених односа од Римскога доба али имовинско право (стварно и тражбено са, делимично, правом наследним) у основи и данас је исто, бар изван Совјетске Републике, које је било и раније. Тиме се објашњава и чињеница да, поред свих друштвених догађаја кроз које је прошло културно, специјално хришћанско човечанство, није дошло до анархије у њему: основ, темељ, људских односа, Приватно Права, где је, са правом породичним, имовинско право сачињавало стуб једног друштвеног система, остало је, у принципу, недирнуто (као водена маса у мору приликом буре).

Иако се еволуција имовинско-економских односа у Свету настави и даље на бази мирних и легалних метода, као што имамо пример у немачком националсоцијализму и, у опште, хришћанском социјализму — не, дакле, на бази метода, метода насилно-револуционарнога, антихришћанскога јер материјалистичкога марксизма, од чега је болшевички комунизам, данашњи савезник капиталистичко-плутократске англо-американске дегенерисане демократије, најзривија манифестација — можемо очекивати да и будући развој Европе неће бити у знаку нерела и хаоса.

Ово све показује нам да оно што се назива друштвеним или социјалним законима не може се једнострано подвести ни под једну од горњих двеју категорија закона, ни само под законе физичке ни само под законе духовне односно под закон људски ум. Ти, социјални, закони јесу резултанта којом се друштвена заједница, под једновременом акцијом, видели смо, обе наведене врсте узрока, креће, резултанта која се, анологно резултанти у механици, приближава више правцу дејства јаче а мање у правцу слабије силе. И та резултанта ће све знатније скретати ка путу на који указује, у друштву, ум људски (дакле, правац F^2), у колико се човек, па, према томе, и друштво, буде више одуховљавало (спиритуализирало) и уздизало изнад осталог, специјално биолошкога, света на земљи. Оно чему нарочито тежи хришћанско, антиматеријалистичко, учење. Противно схватању, мислимо чувенога бечкога физичара *Boltzmann*-а (умро 1906 год. у Трсту) да су људи „die Aussätze (Auswüchse) der Erde“ (израсли Земље). И, обрнуто, у колико се човек и друштво буду јаче материјализирали, што се специјално дешава када у друштву и човечанству узму маха методи борбе као што су револуције, унутрашњи (грађански) и спољашњи (међународни) ратови, насилја и у опште небирање средстава у политици (теорија материјалнога успеха), речена резултанта ће гести све више у правцу којим људску заједницу гоне физички закони (правац F^1), т.ј. друштво ће све више падају на ступањ биолошко-зоолошке гомиле односно друштво ће све више губити карактер логике и система и представљаће све већи хаос, дајући тиме право Болуману.

(Наставиће се)

МАРТОВСКИ БРОЈ „ПРОСВЕТНОГ ГЛАСНИКА“

Мартовски број Просветног Гласника доноси низ интересантних студија између којих:

Стефан Немања од Николе Радојчића

Писац нам износи кратку али садржајну слику живота и владавине Стефана Немање: његове односе са браћом; ратове са Грцима, са којима је ратовао једном против њега и његов најстарији брат; његове односе са Немцима, Мађарима, Млечима и Бугарима; консолидовање Србије јединством вере и просвете; предавање престола сину Стефану и одлазак у манастир; Састанак са Савом у Ватопеду и изјављивање смрт.

Склапање брака у отсуству мушке стране од С. Троицког

Писац третира једно врло везано питање садашњице: склапање брака у отсуству мушке стране. „Војна обавеза, радна обавеза, заробљеништво, итд. често лишавају мушкарце сваке могућности да дођу ради склапања брака“. „Историја нам каже, да су били ратови, који су трајали тридесет и чак сто година“. Ко зна колико још може да траје данашњи рат. Зато православна црква треба да изиђе у сусрет оправданим захтевима своје деце и да им дозволи склапање брака и у њиховом отсуству, као што то дозвољава католичка црква. Јер „било би неправично кад православни војници не би имали права, која имају војници других вероисповести“.

У уводном делу писац доказује да је склапање брака у отсуству мушке стране било дозвољено и у римском и византском законодавству па чак и у Крмчији Св. Саве. Он објашњава разлог због кога садашња пракса православне цркве не зна за склапање брака у отсуству једне стране. У првом реду „непостојање преке потребе за нарушавање обичног реда“ и у другом реду слабо познавање Крмчије „ове скупочене и ретке књиге“.

Правне прилике на Балкану до XV века од Др Александра Соловјева

Писац излаже правне прилике свих балканских народа а нарочито словенских све до њиховог пада под турску власт. У глав-

Педесетти рођендан Т. Вилхелм Р. Мана генералној конзула

Дана 4 априла о. г. прославиће генерални конзул г. Вилхелм Р. Ман свој педесети рођендан. Као члан управног одбора предузећа И. Г. Фарбениндустри Акцијенгезелшафт и шеф целокупне организације продаје познатих лекова и средстава за заштиту биља „Бајер“ те серума и пепива „Берингревке“, генерални конзул г. Ман игра у привредном животу Немачке врло значајну улогу. Ова је организација, захваљујући његовој далековидности и многострукости у знању, изграђена до највећих сразмера и већ одавно заузима једно од водећих места у свету.

Као и у свим цивилизованим земљама света, тако је и у нашој земљи „Бајер“-ов крст врло добро познат као ознака многих ненадмашивих лекова, који су у току неколико деценија стекли потпуно поверење лекара и болесника. Традиција предузећа „Бајер“ лежи у томе, да сваки нови лек не пушта у продају пре него што се овај подвргне дугогодишњим свестраним испитивањима. У томе лежи оно поверење које су стекли лекари и болесници у све препарате фирме „Бајер“.

ном у целој византској империји па и на целом Балкану, тада под културним утицајем Византије, био је у употреби Јустинијанов законик, прилагођен на локалне прилике.

Словени су преправили Балкан у VI и VII веку и продужили су да живе својим патријархалним начином живота, заснованим вероватно на задржном колективизму и на земљорадничким општинама, а регулисаном са доста примитивним нормама племенског уређења и крвном осветом.

Тек у XIII веку Словени су дошли до „самосталних правних зборника“, а докле су се служили разним византским кодификацијама инспирисаним римским односно Јустинијановим закоником. Као први покушај самосталне кодификације јесте Жичка повеља из 1220 г. у којој се кривичним делима дају „византиске дефиниције“ а словенске санкције.

Душанова завојевања изазивала су потребу за новим кодификацијама. „На сабору у Скопљу 1349... створен је „Законик благоверног цара Стефана“. Писац излаже општи карактер овог законика, чије је битно начело законитост. Закон је јачи од нарских наредбе која се о њим коси. Судија мора да суди по закону а не по страху пред царем. Селјак може да тужи сваког господара па и самог цара.“ Итд. Затим се у наставку говори о статутима далматинских општина.

Звездано небо у нашем календару од Бранимира Малеша

Г. Малеш у овом врло занимљивом и значајном напису износи резултате својих испитивања о томе како сељаци из Жиче и њега најближе околине замишљају звездано небо: узиме какве претставе имају о земљи, небу, сунцу, месецу, звездама. Сем мистичних веровања која стоје у вези са појединим планетама и звездама интересантни су и називи којима народ означава ова небеска тела: Маријан, Свињаруша, Вољуара, Зорњача, Овчарица, Карванка, Терзије, Кикицинка, итд. У овој народној космографији и космогонији писац сусреће поред елемената наше праисторичке културе још и многе друге старе елементе. Испитивање је вршено на терену, методом усмене анкете, и претставља значајан прилог културној антропологији становника Балкана.

Божји у старом Београду од Николе Трајковића

Писац описује на врло занимљив начин божићне обичаје у Београду око половине 19 века, обичаје који су се „до танчина сачували још и данас готово у свакој породици у којој се поштује традиција. Констатује да ови обичаји варирају према породицама, и да су они најбољи доказ о томе одакле је једна породица дошла у Београд. Потсећа и на то да је било тешкоће да се неки од обичаја одрже под турском влашћу, на пр. прасећа печеница, мада су Турци иначе били врло толерантни према верским обичајима и много штошта гледали Србима кроз прсте за време божићних празника.

Омладински ступци

„ПАС СВАКОЈИ СВОЈЕ БРЕМЕ НОСИ“

(Награђени рад на Омладинском књижевном такмичењу „Српског народа“)

Почињемо овим филозофским стихом нашег највећег песника, јер нам се чини да никад ниједно поколење нашега народа није имало теже бреме на својим плећима од нас данашње српске омладине. У вихору светске бури ми смо се нашли очас скрхани и кад смо после пада прогледали учинило нам се: тековине столећа леже у праху, царство наше заувек изгубљено, народ робље, а земља гробље, видокруг у мраку ни зрачка ни свитања? Је ли то крај, пропаст, смрт? Има ли наде у васкрс, вере у нови живот? Да ли ће и ово Косово значити колевку на пробу, рађање живота и смрти?

Изгледало је да су ова питања без одговора, али народ који је умео себи у часу пропадања своје средњовековне државе да довикне: „Иако смо царство изгубили, душе своје губити немојмо“, није могао дуго да остане у очају несреће. Снагом своје бесмртности, српски народ је осетио велику истину да данас више но икад треба да очува своју душу, јер је само душа буктиња којом се иде кроз тмину. Треба стегнути срце, издржати мишице и разорну снагу очајна дробити радом, самопрегорним, пожртвованим и несебичним.

Схватити дух времена и невинне законе историске динамике била је мудрост која се само кроз рад могла сазнати.

Личну срећу и лично спасење потчинити општем добру народне заједнице, разумети да се само кроз целину може остварити благостање појединца, појмити да је Србија данас Србину једина служба и једина утеха, бити свестан да бити Србин данас значи служити своје народу. Ето задатака које је живот императивно намео нама данашњој српској омладини.

Под тробитним стегом на коме је утиснута наша национална лозинка „Само слога Србина спасава“, у времену коме по тегиби равна нема у историји нашег народа ми смо данас збуља српске народне виталности која, сагоревајући, светли путеве нашем народу ка бољој и срећнијој будућности.

Ми смо омладина којој је једини закон у животу помоћи своје народу. Ми немамо друге мисли, ми не смејемо да имамо друге мисли. То је наша трагика.

али ће то сутра бити и наша величина. Данас, ми, српска омладина, уздицамо себе попут младе Гојковице, у темеље новог Скадра, новог рода, нове Србије. Можда ће наша младост остати без младости, али иако ћемо се тиме можда лишити краткотрајне личне среће, бићемо задовољни: У васкрслој Србији струјаће моћно младеначко било наше крви.

„Помоћи своје народу“ то куцају наша млада срца, тим трепери наша прва и последња мисао, тиме се грче наше снажне мишице, тим клопају наше дрвене пипеле, тим одјекује наша громка песма.

Верујући у Србију, у свој народ, ми верујемо и у себе саме и кад бура буде прохујала, ми ћемо бити најбоље награђени тиме што смо издржали сва искушења и што душу своју изгубили нисмо.

22. септембра 1943 год. у Београду.

Јован Р. Башкић, ученик VII разреда I мушке гимназије

„Казанова“ дело Јована Геца на сцени позоришта Удружења глумаца

Да по неки глумци пишу и позоришна дела, није ни мало нова ствар. После Шекспира, Молијера, Жорж Бера и других, многи су се огледали од њих у овој врсти уметности, са мање или више успеха.

Дело Јована Геца, уметничка гледиште београдске сцене. Управника позоришта Удружења глумаца, редитеља заслужује пажњу, јер је овим делом, поред још неколико ствари оригиналне или у преради, што сведочи да као писац није нов на сцени, и да му је то, као год и глума, занимање. Са те тачке гледишта, професионализма, и треба посматрати успех комедије у три чина, „Казанова“, која тече лако, жива са потребним драмским заплетом и радњом.

На оглас у новинама, долази до преписке између децетице Зорке и парафинског трговца Настаса Марића. Зорка жели паре, а Настас авантуру. Радња се раз-

Илзе Вернер — љубимица наше публике у Београду

Илзе Вернер у једној од својих најбољих улога (Славу) (Фото: Уфа)

Илзе Вернер, једна од наше омладине, љубимица наше публике, налази се у Београду. Огромне масе обожаваоца дочекале су је на станици, велики редови су од ранага јутра чекали на карте за њене приредбе. Београђани, који су толико пута доказали како умеју да цене уметност, овога пута посведочили су своју гостољубивост, примајући Илзе Вер-

нер у њиху средину са огромном срдачношћу и одушевљењем.

Илзе Вернер претставница је данашње младе девојке. Она је реална девојка, али није лишена оне потребне сентименталности, која свакој девојци даје драг женствености и нежности. Вечито у покрету, насмејана и ведра, са погледом који много говори, и песмом, која осваја својим при-ним акцентом и несташним модулагијама. Илзе Вернер суверено влада публиком, загревајући срца до спонтаног одушевљења и стварајући ону драгоцену флуидну везу која је најлепша спона између уметника и публике.

Глума Илзе Вернер је исто тако непосредна као и њена песма, као и њен читав животни став. Без много гестова и непотребних наглашавања, она нам у свим улогама, ведрим или тужним, даје чисто изјетро своје праве уметности. Истински животна, пуна пра вога схватања околине и људи, она нам даје прилике, из филма у филм, да се искрено дивимо њеној интерпретацији, која је увек на висини.

Сетимо се само њенога филма „Премииера љубави“, који је седмичама одушевљавао београдску публику. Њена музикалност, песма, звиждање, њена лепа, наивно-несташна интерпретација једне сваремене жене, која уме да се носи са свакидашњицом а да при томе не буде зловолна, показале су у томе филму читаву скалу њених могућности. И не само тај филм. — и многи други сведоче о њеном истинском таленту.

Илзе Вернер рођена је у Холандској Индији, на Јави. Угледала је свет под пространим тропским небом, под великим, врелим сунцем. Зато је сасвим разумљив велики жао њенога темперамента, њена животна радост и стална ведрина.

Своје детињство, провела је међу кокосовим стаблима, на пространим плажамма. И ако детињасто-наивна, она је умела да се диви необичним тропским њенима са небом досутим крупним звездама. Још увек је то у њеном сећању, још увек она ра-да о томе говори и често о томе

сва. И сад је њен дом кућу у-краса и ситница, које потичу са Јаве, јер јој је средина, у којој је угледала света, веома драга.

Кад је малој Илзе било десет година, њени су родитељи одлучили да пређу у Европу. Настанили су се прво у Франкфурту на Мајни, где је Илзе имала прилике да се диви питомости пејсажа и једној дивној благој клими, која чини људе мирним и племенитим. Ту је она провела неколико година, уживајући на благим обалама Мајне.

Међутим, прелазак у Беч био је значајан за читав њен живот и њену каснију уметничку каријеру.

Беч, град уметности, валцера, високих глумачких стремљења, препородио је младу девојку и превео је у један други свет. Он је запаљиво у њој неодољиву жељу да глуми, да и она сама буде један део тог компликованог уметничког збивања.

Почела је да студира глуму са заносом и нестрпљењем и после пет месеци напорнога рада наступила је на Салибуришким Свечаним играма, као статистичка. Сам наступ не би био тако значајан по младу уметницу, да је тада није запазио интендант Јозефстатског позоришта у Бечу и да је није позвао к себи. Из његових је руку Илзе Вернер добила своју прву улогу у „Срећи“ од Амијела.

После четири седмице студирања и учења, ступила је први пут пред бечку публику и освојила је. Био је то велики успех, јер треба имати на уму да је бечка публика навикла да види првокласне глумачке снаге и кад се нешто њој свиди, то је заиста на правој уметничкој висини.

Од тада су почели да се једна за другим, њени успеси. Позоришна публика је њоме одушевљена и филмска се предузела за њу интересују.

Тек могућности филма изразиле су потпуно све ниансе талента ове младе глумице. Њена музикалност ту долази до пунога изражаја, њен темперамент зрачи са филмскога платна и осваја публику широм света. И на филму њена слава добија свој прави замах. Данас је она најомиљенија млада глумица. Заиста млада, јер је тек преваљала двадесету годину.

И данас је она у нашој средини. Насмејана, расположена... Она осећа да су је наша публика, а нарочито наша омладина, примили присно и спонтано, да је у средини која разуме уметност и која то показује на један, можда бучан, али искрен начин.

Из Кнежевој играда

Целом Српству некад забрујаше звона
Из овога града честитого кнеза,
Одавде се просу са царског амбона:
Да се само слогом Српству тражи веза.
Кад поимаме хорде Азијата бесних
Нагрнуше силно преко земље свете,
Глас честитих Срба опасности свесних
Из овог се града широм земље крете.
Свест јединства засја преко земље ове
И надјача вику душманина ратну,
Јекну поклич силни који у бој зове:
„Срби, за крст часни и слободу златну!“
Одавде се војска Лазарева крену
Да изгине храбро на Кошову равну,
За слободу рода и за веру њену
Да Србина пише повесницу славну.
Из тврђаве ове Српскога имена,
Глас се и сад орн преко брда, поља,
Из овога града ступа нова смена,
А с њоме и живот и будућност боља.
И одавде чујте поруку Србина:
Сложите се, браћо, то је дужност света,
Нека једна мисо лебди вама свима —
Да нам, браћо драга, Србија процвета.

Миловац Петровић, ученик VIII разреда гимназије Крушевца

Отказ рег. С.Бр. 7401 од 22. II. 1944

МАЛИ ОГЛАСИ
СВАКА РЕЧ ДИН. 8.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБЉЕНУ ЛИЧНУ КАРТУ за 1944 годину издату од Претстојништва полиције, оглашававам за неважећу. Надежда Шмакић, ученица гимназије — Ужице. 135 1—4

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем за неважећу. Стана Петковић. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 7368 добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Љубиша Матејић. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену од општине Рогојевачке срез Гужански изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Гвозден Недић, земљорадник из Кутлова. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 4436 добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Душина Јовановић. 131 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 458 издату од Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем неважећом. Марко Јовановић. 131 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 4009 добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Тихомир Раденковић. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Бранислав Мисић. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 77 добивену из среза Гужанског општине Закуцка, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Владимир Марковић. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 78 добивену из среза Крагујевачког општине Доња Сабанта, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Живадин Грујић. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 401 добивену из среза Гужанског, општине Драгобраће, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Живомир Маричић. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Драгомир Николић. 131 2—3

МОЈА ЖЕНА Живка Петковић напустила ме без икаквог разлога, то је од данас не признајем за жену и не плаћам никакве њене дугове. Христивоје Петковић из Крагујевца. 131 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ бр. 218 добивену из среза Гужанског општине Закуцка, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Драгутин Живановић. 131 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 5259 добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Живорад Станковић. 131 2—3

ДУВАНСКУ КЊИЖИЦУ број 346 добивену из Претстојништва градске полиције у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Андрија Миљковић. 131 2—3

СВЕДОЧАНСТВО четвртог разреда под бр. 231/931 добивено од основне школе у Крагујевцу, изгубио сам. Оглашујем за неважеће. Живко Р. Ђорђевић, село Сипић. 131 2—3

Велетрговина вина и ракије
„ХАЈДУК ВЕЉКОВА КУЛА“
Јездимир С. Шарић
ПРОИЗВОДЊА ЛИКЕРА,
КОЊАКА И РУМА
БЕОГРАД
Кр. Марије 89. Телефон 22-9 2

„РАДЕ НЕИМАР“

Продаје куће — палате — виле — плацеве — фабрике — индустријске плацеве — магацине.
Високи очувани реноме наше фирме већ је познат.
„РАДЕ НЕИМАР“ Кр. Милана 20. Телефон 27-796.

К Е К С одличног квалитета Б И С К В И Т
за одојчад, децу, одрасле и за заробљеничке пакете хигијенско паковање по ¼ кгр. 1 кгр. и отворен

ПРОДАЈА НА ВЕЛИКО

ТИМОК

ИНДУСТРИЈА КЕКСА И ДЕСЕРТА
Београд, Милорада Гавриловића бр. 10. Телефон 29-577.

ГЛАВНУ ПРЕМИЈУ ОД ДИН. 1,004.000.-

III кл. 8. кола добио је бр.: 39332 продат из Главне овл. колектуре Држ. класне лутрије
ДУШАНА А. ДРАШКОВИЋА
БЕОГРАД, КОСОВСКА БР. 30-П. ТЕЛ. БР.: 21-659.

Продаја срећака I кл. 9. кола почиње 10. априла о. г. Ко жели да добије премију нека одмах срећку купи — поручи у овој срећној колектури.
Колектура тражи продавце срећака и даје повољне услове, које на тражење шаље бесплатно.

ТРАЖИТЕ СВУДА
ПОЗНАТЕ

Боје за тканине
у несицама

Једноставно и успешно бојадисање

Готова боја спремна одмах за употребу.

БОЈЕ за ТКАНИНЕ

ПРОИЗВОДИ:

ВИЛХЕЛМ БРАУНС

БЕОГРАД

Ресавска 24 — Тел. 29-927

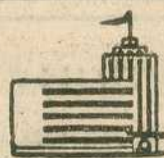
Државна
Хипотекарна банка

изложиће јавној продаји на дан 3 априла 1944 год. следеће имања у Аранђеловцу са почетним лиценцијским ценама:

1) Вила »Бриле«	Дин. 1,200.000.—
2) Вила »Малер«	Дин. 2,500.000.—
3) Њива »Терамцијиница«	Дин. 400.000.—
4) Плац 800 м. кв.	Дин. 160.000.—

Продаја ће се одржати у Београду у банџиној згради, Скадарске бр 33-II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења.

140 1—1

КУПОВИНА ЗГРАДА

Купују се зграде од најмање 10 станова уз опцију. Писмено или усмене понуде прима Штедно грађевинска Задруга »СВОЈ ДОМ«, Мишарска 9. Тел. 23-249. 141 1—3

НОВОСТ

Ових дана изашле су у нашем издању и следеће интесантне књиге:

1. Црвена Р у т	— — — — —	Дин. 30.—
2. Наташа, Наташа... одговорите...	— — — — —	.. 30.—
3. Маска из „Тамбурена“	— — — — —	.. 30.—
4. Јевреји као лордови	— — — — —	.. 40.—
5. Револуција светске владавине	— — — — —	.. 80.—
6. Овде говори један совјетски адвокат	— — — — —	.. 15.—
7. Ко управља Америком	— — — — —	.. 40.—

Све ове књиге, као и ранија наша издања, можете добити у свакој књижари, или непосредно од нас поштом, возом или лађом — уз доплату. Захтевајте наш бесплатан каталог књига.

ПРОСВЕТНА ЗАЈЕДНИЦА А. Д.

Косовска ул. 39/III. Телефон бр. 25-681

121 1—1

ТРЕНЧКОТ

тегет добро очуван

и

ЧИЗМЕ мало ношене најбољег квалитета од руске коње бр. 43.

ПРОДАЈЕ СЕ ПОВОЉНО

Упитати тел. 20-093 или Кн. Михајлова 47 код настојника.

ОСКАР ТАХТЛЕР

ИЗВОЗ ВИНА И РАКИЈЕ

БЕОГРАД

Узун Миркова 5

Државна Хипотекарна Банка

изложиће јавној продаји на дан 5 априла 1944 год. са почетним лиценцијским ценама следећа имања:

1) Плац са зградом Стојана Новаковића бр. 9	Дин. 1,600.000
2) Плац са зградом Скадарска бр. 6	Дин. 8,000.000

Продаја ће се обавити у банџиној згради, Скадарска бр. 33-II, од 10—12 час., где се могу добити сва даља обавештења.

144 1—1